

ALTINCI ÇAĞIRIŞ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
MİLLİ MƏCLİSİNİN
IV SESSİYASI İCLASININ

PROTOKOLU № 33

Milli Məclisin iclas salonu.
20 noyabr 2020-ci il.

İclasda Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin
Sədri Sahibə Qafarova sədrlik etmişdir.

İclasda Milli Məclisin 105 deputatı iştirak etmişdir.

Qeydiyyat	(saat 11.09 dəq.)
İştirak edir	97
Yətərsay	83

İclasın gündəliyinə aşağıdakı məsələlər daxil idi:

1. “Azərbaycan Respublikasının iqtisadi müstəqilliyinin əsasları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə (ikinci səsvermə).
2. Vətən Müharibəsində qələbə münasibətilə Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).
3. Azərbaycan Respublikasının “Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı” adının təsis edilməsi haqqında Azərbaycan

Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

4. Azərbaycan Respublikasının Xocalı rayonunun Quşçubaba kəndinin Baharlı kəndi adlandırılması haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

5. Azərbaycan Respublikasının Xocavənd rayonunun Tsakuri kəndinin Hünərli kəndi adlandırılması haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

6. Azərbaycan Respublikasının Meşə Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Torpaq Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində, “Torpaq islahatı haqqında”, “Torpaq bazarı haqqında”, “Bələdiyyə torpaqlarının idarə edilməsi haqqında”, “Dövlət rüsumu haqqında”, “Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında” və “Torpaqların dövlət ehtiyacları üçün alınması haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

7. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (üçüncü oxunuş).

8. “Hərbi qulluqçuların statusu haqqında”, “Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında”, “Yol hərəkəti haqqında”, “Valideynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında”, “Avtomobil yolları haqqında”, “Özəl tibb fəaliyyəti haqqında”, “Dövlət qulluğu haqqında”, “Psixiatriya yardımı haqqında”, “Onkoloji yardım haqqında” və “Tütün məmulatlarının istifadəsinin məhdudlaşdırılması haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

9. “Tibbi sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

10. “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (ikinci oxunuş).

11. “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

12. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

13. “Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin 100 illiyi (1920–2020)” Azərbaycan Respublikasının yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Qeyd. 2020-ci ilin mart ayında Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı COVID-19 koronavirusunun törətdiyi yoluxucu xəstəliyi pandemiya elan etmişdir. Bu pandemiyaya qarşı ölkəmizdə həyata keçirilən tədbirlərlə əlaqədar Milli Məclisin 21 deputatı plenar iclas salonunun lojasında əyləşdiyinə görə əl qaldırmaqla səs vermişdir.

Aşağıdakı məsələlər müzakirə edilmişdir:

Gündəlik haqqında.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Səməd Seyidov, Ca-

vanşir Feyziyev, Mələhət İbrahimqızı, Sevil Mikayılova, Nigar Arpadarai, Fəzail Ağamalı, Arzu Nağıyev, Tural Gəncəliyev, Ceyhun Məmmədov, Aydın Mirzəzadə, Zahid Oruc, Vahid Əhmədov

Təklif: Gündəlik qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 11.14 dəq.)

Lehinə 102

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 102

Nəticə: Qəbul edildi

1. “Azərbaycan Respublikasının iqtisadi müstəqilliyinin əsasları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə (ikinci səsvermə).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Məsimli, Siyavuş Novruzov, Aydın Hüseynov

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.02 dəq.)

Lehinə 102

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 103

Nəticə: Qəbul edildi

2. Vətən Müharibəsində qələbə münasibətilə Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis

edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.51 dəq.)

Lehinə	103
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

3. Azərbaycan Respublikasının “Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı” adının təsis edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin
Səsvermənin nəticələri (saat 12.51 dəq.)

Lehinə	103
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	103
Nəticə: Qəbul edildi	

4. Azərbaycan Respublikasının Xocalı rayonunun Quşçubaba kəndinin Baharlı kəndi adlandırılması haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Siyavuş Novruzov

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.59 dəq.)

Lehinə 89

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 90

Nəticə: Qəbul edildi

5. Azərbaycan Respublikasının Xocavənd rayonunun Tsakuri kəndinin Hünərli kəndi adlandırılması haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə.

Çıxış etmişdir: Sahibə Qafarova

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 12.59 dəq.)

Lehinə 90

Əleyhinə 1

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 91

Nəticə: Qəbul edildi

6. Azərbaycan Respublikasının Meşə Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Torpaq Məcəlləsində,

Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində, “Torpaq islahatı haqqında”, “Torpaq bazarı haqqında”, “Bələdiyyə torpaqlarının idarə edilməsi haqqında”, “Dövlət rüsumu haqqında”, “Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında” və “Torpaqların dövlət ehtiyacları üçün alınması haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Tahir Rzayev

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.01 dəq.)
Lehinə	83
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	85
Nəticə: Qəbul edildi	

7. Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində və Azərbaycan Respublikasının Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Musa Quliyev

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.03 dəq.)
Lehinə	86
Əleyhinə	0
Bitərəf	0

Səs vermədi	0
İştirak edir	86
Nəticə: Qəbul edildi	

8. “Hərbi qulluqçuların statusu haqqında”, “Əhəlinin sağlamlığının qorunması haqqında”, “Yol hərəkəti haqqında”, “Validəynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında”, “Avtomobil yolları haqqında”, “Özəl tibb fəaliyyəti haqqında”, “Dövlət qulluğu haqqında”, “Psixiatriya yardımı haqqında”, “Onkoloji yardım haqqında” və “Tütün məmulatlarının istifadəsinin məhdudlaşdırılması haqqında” Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Ziyafət Əsgərov, Fəzail Ağamalı, Jalə Əliyeva, Mələhət İbrahimqızı, Siyavuş Novruzov

Təklif: Qanun qəbul edilsin	
Səsvermənin nəticələri	(saat 13.09 dəq.)
Lehinə	95
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	95
Nəticə: Qəbul edildi	

9. “Tibbi sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (üçüncü oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əhliman Əmiraslanov

Təklif: Qanun qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.11 dəq.)

Lehinə 95

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 95

Nəticə: Qəbul edildi

10. “Dövlət qulluğu haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (ikinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Kamal Cəfərov, Kamilə Əliyeva, Fatma Yıldırım

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda əsas kimi qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.18 dəq.)

Lehinə 94

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 94

Nəticə: Qəbul edildi

Təklif: 1–3-cü maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.26 dəq.)

Lehinə 97

Əleyhinə 0

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	97
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: 4–5-ci maddələr qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.27 dəq.)
Lehinə	94
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	95
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.27 dəq.)
Lehinə	96
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	96
Nəticə: Qəbul edildi	

Təklif: Layihə ikinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.28 dəq.)
Lehinə	96
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	96
Nəticə: Qəbul edildi	

11. “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi

barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Sadiq Qurbanov, Razi Nurullayev, Hicran Hüseynova, Fəzail Ağamalı, Əli Məsimli, Əli Hüseynli

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvərmənin nəticələri (saat 13.48 dəq.)

Lehinə 87

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 2

İştirak edir 89

Nəticə: Qəbul edildi

12. Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi barədə (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvərmənin nəticələri (saat 13.50 dəq.)

Lehinə 85

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 1

İştirak edir 86

Nəticə: Qəbul edildi

13. “Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin 100 illiyi (1920–2020)” Azərbaycan Respublikası

nın yubiley medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi haqqında (birinci oxunuş).

Çıxış etmişlər: Sahibə Qafarova, Əli Hüseynli, Aydın Mirzəzadə

Təklif: Layihə birinci oxunuşda qəbul edilsin

Səsvermənin nəticələri (saat 13.53 dəq.)

Lehinə 89

Əleyhinə 0

Bitərəf 0

Səs vermədi 0

İştirak edir 89

Nəticə: Qəbul edildi

**Azərbaycan Respublikası
Milli Məclisinin Sədri**

Sahibə Qafarova

MİLLİ MƏCLİSİN İCLASI

20 noyabr 2020-ci il. Saat 11.

Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin Sədri
Sahibə Qafarova sədrlik edir

Sədrlik edən. Xoş gördük, hörmətli deputatlar, hörmətli media nümayəndələri! Hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qeydiyyatdan keçək.

Qeydiyyat	(saat 11.09 dəq.)
İştirak edir	79
Yətərsay	83

Şakir müəllim, zəhmət olmasa, məlumat verin.

Ş.Şabanov, *Milli Məclis Aparatının Milli Məclisin, komitələrin və komissiyaların işinin təşkili şöbəsi müdirinin müavini.*

Qeydiyyatdan 18 deputat keçmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Yətərsay var. İclasa başlaya bilərik.

Hörmətli həmkarlar, bildiyiniz kimi, noyabrın 10-da Azərbaycan Respublikası Prezidentinin, Ermənistan baş

nazirinin və Rusiya Federasiyası Prezidentinin imzaladığı birgə bəyanatla Ermənistan–Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə son qoyuldu. Hazırda bu bəyanatın şərtləri yerinə yetirilməkdədir. Bu gün bəyanata uyğun olaraq, Azərbaycan Ordusunun bölmələri Ağdam rayonuna daxil olmuşlar. *(Alqışlar.)* Mən bu münasibətlə hər birinizi ürəkdən təbrik edirəm. Əminəm ki, tezliklə Şuşanı, Ağdamı, Kəlbəcəri, işğalçılar tərəfindən dağıdılmış digər şəhərlərimizi, yaşayış yerlərimizi yenidən qurub yaradacağıq və tamamilə bərpa edəcəyik.

Hörmətli həmkarlar, qeyd etməliyəm ki, noyabrın 10-da imzalanan bəyanat regionun bütün ölkələri və bir çox dövlətlər tərəfindən dəstəklənib və alqışlanıb. Lakin, çox təəssüflər olsun ki, bu bəyanatdan narahat olan qüvvələr də var. Onlar prosesin müsbət məcrada davam etməsinə maneçilik törətmək istəyirlər. Həmin qüvvələr sırasında, çox təəssüf olsun ki, Fransanın bəzi siyasi dairələri də var. Bu münaqişəyə münasibətdə onların ortaya qoyduğu mövqə qəbul edilən deyil. Xatırlatmaq istəyirəm ki, Fransa rəhbərliyi münaqişənin ilk günlərindən qeyri-obyektiv mövqə sərgiləmiş, ölkəmizin beynəlxalq hüquq normaları və prinsipləri çərçivəsində öz torpaqlarını işğaldan azad etməsinə münasibətdə qərəzli yanaşma ortaya qoymuşdur. Bir müddət öncə isə Fransa Senatında təmsil olunan 5 ən böyük siyasi fraksiyanın liderləri tərəfindən Senata Ermənistanın işğalı altında olan Azərbaycan ərazilərində yaradılmış qeyri-qanuni rejimin tanınması məqsədi ilə qətnamə layihəsi irəli sürülmüşdür. Bundan öncə isə cari ilin oktyabr ayında Fransa parlamentinin aşağı palatasında bənzər qətnamə irəli sürülmüşdür. Hətta bəzi fransız deputatlar hərbi əməliyyatların aktiv mərhələsində qanunsuz olaraq Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərinə səfər

etmişlər, cinayətkar xunta rejimi ilə həmrəylik nümayiş etmişdilər.

Hörmətli həmkarlar, sadalanan bu faktlar da təsdiq edir ki, Fransanın siyasi rəhbərliyi ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədri kimi vasitəçilik prinsiplərini pozaraq, açıq şəkildə qərəzli mövqe ortaya qoymuşdur. Belə anlaşılır ki, bu ölkənin bəzi siyasi dairələri tərəfindən atılan addımlar və hərəkətlər Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə qarşı yönəlmişdir. Hesab edirəm ki, bu addımlar Fransanın beynəlxalq hüquqa, BMT Nizamnaməsinə və ATƏT-in Helsinki Yekun Aktına uyğun müəyyən edilmiş öhdəlikləri ilə də ziddiyyət təşkil edir, Fransanın neytrallığına, ATƏT-in Minsk qrupunun üzvü kimi münafiqşənin həllində vasitəçilik mandatına kölgə salır. Qeyd etmək istəyirəm ki, vasitəçi mandatı beynəlxalq hüquqla müəyyənləşdirilmiş prinsiplərə söykənməli, məsuliyyətli və etibarlı davranışlarla müşayiət olunmalıdır. Vasitəçilər ölkələrin suverenliyinə hörmətlə yanaşmalı, qərəzsiz, obyektiv və ədalətli olmalıdırlar. Bu məsələlər beynəlxalq hüquq sənədlərində də aydın şəkildə əks olunmuşdur.

Hesab edirəm ki, Milli Məclisin Azərbaycan–Fransa parlamentlərarası əlaqələr üzrə işçi qrupunun üzvləri də bu məsələyə diqqət yetirməlidirlər. Eyni zamanda, düşünürəm ki, Səməd müəllim, Sizin komitəniz də bu məsələni diqqətdə saxlamalıdır.

Hörmətli həmkarlar, bizim gündəliyimizdə 13 məsələ var. Gündəlik sizə paylanıb. Xahiş edirəm, gündəliyə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri

(saat 11.14 dəq.)

Lehinə

82

Əleyhinə

0

Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, sizdə necədir?

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Yetərsay var. Gündəlik qəbul olundu.

Hörmətli həmkarlar, gündəlikdə olan məsələlər ətrafında müzakirəyə ehtiyac varmı?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Xahiş edirəm, onda yazılın. Səməd Seyidov. Buyurun, Səməd müəllim.

S.Seyidov. Çox sağ olun. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar. Sahibə xanım, çox vacib məsələyə toxundunuz. Torpaqlarımız işğal altında olanda bəzi Qərb ölkələri sülh carçılarına çevrilərək dialoqdan, əməkdaşlıqdan, xalqlar arasında münasibətlərin bərpasından gecə-gündüz danışırdılar. Biz torpaqlarımızı işğaldan azad edəndən sonra onlardan bu çağırışlar eşidilmir. Necə ola bilər ki, illər boyu “Münaqişəni unudun, insanlar haqqında düşünün” sözlərini deyənlər indi “İnsanları unudun, münaqişə, status haqqında düşünün” fikirlərini gündəmə gətirirlər. Bu dəyişiklik nədən baş verdi? Biz indi insanlar haqqında düşünürük.

Sahibə xanım, Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, bu ölkələr içərisində ən riyakar, qeyri-səmimi münasibət, təəssüflər olsun, Fransa tərəfindən göstərilir. Ermənistan və Azərbaycan arasında hər hansı bir anlaşma, razılıq olsa, biz bu razılığa öz müsbət münasibətimizi 100 faiz bildirəcəyik. İllər boyu biz ölkələrdən bunu eşitmişik. Siz öz aranızda

razılıq əldə eləyin, biz də buna dəstək verək. Biz torpaqlarımızı işğaldan azad etdikdən sonra Rusiyanın vasitəçiliyi ilə Ermənistan və Azərbaycan arasında razılaşma var. Necə oldu, bundan sonra sanki bu razılaşmanı qəbul etməyən Fransa deyir ki, münaqişəni tamamilə başqa prinsiplər əsasında həll etmək lazımdır, mən Ermənistanın yanında dayam. Müharibənin ilk günündən, təəssüflər olsun, Fransa Ermənistanı dəstəkləməklə məşğuldur.

Sahibə xanım, Siz bəzi faktları sadaladınız. Mən bəzi faktları hörmətli həmkarlarımdan diqqətinə çatdırmaq istəyirəm. Baxın, sentyabrın 27-də Vətən Müharibəsi başladı. Ayın 30-u isə bunlar bütün dünyada, özü də dövlət rəhbərliyi səviyyəsində cəfəng bir fikir ilə çıxış etdilər ki, burada muzdlular, terrorçular, cihadçılar var. Sonra özləri bu fikirləri geri götürdülər. Lakin indiyədək bu yalanla özləri-özlərinə nəsə bir bəraət qazandırmaq istəyirlər. Birləşmiş Millətlər Təşkilatında 1993-cü ilin qətnamələrinin aradan qaldırılması ilə bağlı ən çox kim canfəşanlıq edirdi? Fransa. Siz qeyd etdiniz, oktyabrın əvvəlində Fransanın aşağı palatası 80-dən çox deputatın imzası ilə Azərbaycana qarşı sənəd qəbul etdi. Düzdür, o sənəd qeydiyyatdan keçsə də, qəbul olunmadı. Ancaq bu, niyyəti göstərir.

Bir neçə gün bundan əvvəl Fransanın paytaxtı Parisin meri heç bir səlahiyyəti olmadığı halda Fransa Konstitusiyasına tamamilə zidd olan sənəd qəbul etdirir. Xarici İşlər Nazirliyinə tövsiyə sənədi qəbul etdirir. İş o yerə gəlib çıxır ki, bu sənəd qəbul edilən zaman özlərinin 50-ə yaxın nümayəndəsi iclasdan çıxıb gedir, zalı tərk edir, çünki bu, qeyri-qanunidir. Ancaq bu sənədi yenə də qeydiyyatdan keçirirlər. Bu, Azərbaycana qarşı pik həddinə çatmış, qeyd etdiyiniz, Senata təqdim olunan sənəddir.

Hörmətli həmkarlar, mən bu sənəd haqqında heç da-

nışmaq istəməzdim. Çünki onun mahiyyəti azərbaycanlılara, türkə nifrət, islamofobiya ehtiva edir. Ancaq bir cümləsini sizin diqqətinizə mütləq çatdırmalıyam. “Hökumət, yəni Fransa 1994-cü ildə müəyyən edilmiş sərhədləri Minsk qrupu vasitəsi ilə dərhal bərpa etməlidir”. Təsəvvür edirsiniz? Deməli, Füzuli, Cəbrayıl, bizim işğaldan azad elədiyimiz digər torpaqlar Minsk qrupuna tapşırılacaq ki, yenidən işğala qayıtsın.

Bir neçə gün bundan əvvəl həmin o Minsk qrupu Moskvaya getmişdi. Rusiya həmsədrə öz vasitəçilik missiyasını yüksək səviyyədə yerinə yetirir. Amerika nümayəndəsi, görürük ki, hansısa formada öz neytrallığını saxlamağa çalışır. Bəs nə üçün bu şəxs Moskvaya getmişdi? Yəqin, bir müddətdən sonra onlar Bakıya da gəlmək istəyəcəklər. Bu üzlə gələcəklər? Bunun üçün gələcəklər?

Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar, mən sizin fikirlərinizə və bu sənədlərə əsaslanaraq, Fransanın Azərbaycana münasibətini nəzərə alaraq, təklif edirəm ki, Minsk qrupu həmsədrələrinin içərisində olan bu cür münasibət, belə həmsədrlik Azərbaycan tərəfindən qəbul olunmazdır. Bu, bir.

İkinci, Azərbaycan hökuməti Fransa hökuməti ilə öz münasibətlərini ciddi təhlil etməlidir. Belə bir sənədin qəbul olunması Azərbaycan–Fransa münasibətlərinə ciddi təsir göstərəcək. Bunlar bizim ölkəmizdə əldə olunmuş gəlirlərlə Ermənistanın işğalçı siyasətini yenidən davam etdirəcəklər? Biz şəhidlərin qanı, Azərbaycan xalqının iradəsi, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin qəhrəmanlığı, fədakarlığı hesabına azad olunmuş torpaqlara Fransanın erməni xislətini yeridə bilmərik. Bu olmayacaq. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Səməd müəllim. Sizin

komitə sədri kimi fikirləriniz lazım idi. Hörmətli həmkarlar, 32 nəfər yazılıb. Xahiş edirəm, rəqlamentə riayət edin. İndi isə Cavanşir Feyziyev. Cavanşir müəllim, buyurun.

C.Feyziyev. Çox sağ olun, hörmətli Sədr. Mən də Fransanın bölgəmizdə baş verən hadisələrlə bağlı apardığı siyasətə öz münasibətimi bildirmək və müvafiq təkliflərimi səsləndirmək istərdim. Burada Fransa siyasətçilərinin hadisələrə dövlət səviyyəsində sərgilədiyi münasibət barəsində artıq ətraflı danışıldı. Mən onları təkrar etməyəcəm. Amma bir neçə faktı da əlavə etmək istəyirəm. Bu günlərdə Avropa Parlamentində məhz Fransadan olan deputatlar münaqişə ilə bağlı təcili dinləmələrin keçirilməsi təşəbbüsünü irəli sürüblər. Biz ümid edirik ki, onlar bu arzularına çatmayacaqlar və digər avropalı siyasətçilər, digər ölkələrdən olan deputatlar, çox güman, bu məsələyə obyektiv yanaşaraq həmin bu dinləmələrdən imtina edəcəklər.

Biz bu münaqişənin gedişində müşahidə edirik ki, Fransa mediasında münaqişə bölgəsindəki hadisələri obyektiv şərh edən siyasətçilərə və jurnalistlərə qarşı ciddi təzyiqlər və təhdidlər var. Bütün bunlara baxmayaraq, Fransa hökuməti heç bir tədbir görmür. Artıq hamıya yaxşı məlumdur ki, onlarca Fransa vətəndaşı, o cümlədən etnik cəhətdən erməni mənşəyi olmayan fransızlar ermənilərin Azərbaycanın dinc əhalisinə qarşı apardığı terror müharibəsində iştirak edirlər. Bu faktlar da Fransa hökumətinin diqqətindən kənar qalır və heç bir münasibət bildirilmir. Bütün bunlar Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə, suverenliyinə qarşı yönəlmiş addımlardır. Belə çıxır ki, Fransa siyasəti işğalın aradan qaldırılmasına deyil, işğalın nəticələrinin möhkəmləndirilməsinə xidmət

edir. Fransanın bu münaqişə ilə bağlı qızıqsıdırıcılıq siyasəti bölgədə sülh yaratmaq səyləri üçün zərərli və hesab edirəm ki, qəbuledilməzdir.

Sadaladığımız və sadalaya bilmədiyimiz digər qərəzli addımlar da Fransanın ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədri kimi obyektivliyinə və neytrallığına ciddi şübhə doğurur. Ona görə hökumətimizdən xahiş edirəm ki, Azərbaycan dövləti adından Fransanın Minsk qrupunda həmsədrliyinə etimadsızlıq bildirilsin, onun Minsk qrupu üzvü olan başqa bir dövlətlə əvəz edilməsi haqqında vəsatət qaldırılsın. Əminəm ki, bu, bölgə üçün faydalı olacaq. Belə bir dəyişiklik tez bir zamanda bölgəmizdə sülhün bərqərar olunmasına gətirib çıxaracaq. Diqqətinizə görə minnətdaram.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Cavanşir müəllim. Mələhət xanım, sualınız var, deyəsən.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Bir dəqiqə, xahiş edirəm. Buyurun.

M.İbrahimqızı. Çox təşəkkür edirəm, xanım Sədr. Siz, Səməd müəllim, Cavanşir müəllim də çox yaxşı izah etdiniz. Mənim sualım nədən ibarətdir? Heç birimizdə zərrə qədər də şübhə yoxdur ki, hökumətimiz bununla bağlı konkret addımlar atacaq. Makronun mövqeyi artıq bəllidir. Parlamentdə təmsil olunan bütün siyasi partiyalar, düşünürəm ki, müraciət edə bilər. Burada parlamentin birliyini göstərən müxtəlif siyasi partiyalar var. Düşünürəm ki, onlara da təzyiq ola bilər. İstərdim ki, bu məsələyə Səməd müəllim baxsın. Sadəcə, parlamentin daxilindəki siyasi partiyalar deyil, bu yaxınlarda Vətən Müharibəsi başlandı 50-yə yaxın siyasi partiya da birlik göstərdi. Düşünürəm ki, onların da bəyanatı göndərilə, daha yaxşı olar. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Mələhət xanım. Sevil Mikayılova. Buyurun.

S.Mikayılova. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri, dəyərli media nümayəndələri! Mən də Fransanın son zamanlar Azərbaycanla bağlı qeyri-obyektiv mövqedə dayanması ilə əlaqədar fikirlərimi bölüşmək istəyirəm. Son günlər Fransa hökumətinin dövlət nümayəndələrinin Ermənistan–Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi ilə bağlı təktərəfli mövqe sərgiləməsi təəssüf doğurur. Fransa Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində vasitəçilik missiyasını həyata keçirən ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr ölkəsidir və həmsədr ölkə kimi öz mandatına uyğun olaraq ədalətli münasibət göstərməlidir. Fransanın təktərəfli qaydada Ermənistanın mövqeyində dayanaraq separatçı quruma dəstək verməsi qəbulolunmazdır.

Bundan əvvəl, Sahibə xanım, Sizin sədrliyinizlə keçən plenar iclasda məsələ ilə bağlı geniş müzakirələr aparılıb. Azərbaycan parlamenti rəsmi Parisin tərəfkeş bəyanatlarına hiddətini ifadə edib. Burada ölkəmizə qarşı bu qərəzli mövqeni anlamaq üçün artıq faktlar göstərildi. Fransalı parlamentarilərin Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərinə qanunsuz səfərini burada xüsusi qeyd etməliyik. Bu səfərin Fransanın qondarma “Artsax”la həmrəyliyinin göstəricisi kimi qələmə verilməsinə xüsusi diqqət ayrılmalıdır.

Eyni zamanda, Fransanın 5 böyük fraksiyasının da Ermənistan tərəfindən Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində yaradılmış qeyri-qanuni rejimin tanınması məqsədi ilə qətnamə layihəsini irəli sürməsi faktı da, düşünürəm ki, ciddi bir məqamdır. Azərbaycan, Rusiya və Ermənistan üçtərəfli bəyanatı imzaladıqdan sonra Fransa tərəfindən əməliyyatların dayandırılması ilə bağlı Azərbaycana bir-

tərəfli qaydada müraciət olunması məsələsi də Fransanın qeyri-obyektiv mövqe sərgiləməsini bir daha nümayiş etdirir. Fransanın bu addımları, qeyd olunduğu kimi, beynəlxalq hüquqa, BMT Nizamnaməsinə, ATƏT-in Helsinki Yekun Aktı ilə müəyyən edilmiş öhdəliklərinə, Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünə, suverenliyinə və sərhədlərinin toxunulmazlığına hörmətsizlikdir. 30 il davam edən qanlı münaqişənin, nəhayət, birdəfəlik həllinə nail olunduğu və Cənubi Qafqazda təhlükəsizliyin əldə olunması üçün bütün səylərin birləşdirildiyi bir dövəmdə bu cür destruktiv və sülhə real təhdid yaradan addımlar birmənalı qaydada pislənməlidir. Bir daha qeyd etmək lazımdır ki, bu addımlar və bəyanatlar Fransanın qərəzsizliyinə və neytrallığına şübhə yaradır. Eyni zamanda, onun vasitəçilik roluna dair verdiyi razılığa bir daha baxmaq üçün əsas ola bilər.

Fransa tərəfindən ən yüksək siyasi səviyyədə, açıq şəkildə anti-Azərbaycan mövqeyinin ifadə edildiyini nəzərə alaraq, bildirmək istəyirəm ki, Fransanın bundan sonra ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədri vəzifəsini icra etməsi məqsədəuyğun deyil. Bu səbəbdən Fransanın vasitəçilik mandatının ləğv olunması ilə bağlı hüquqi prosedurların aparılması zəruridir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, 7 nəfər çıxış edəcək. 6 nəfər aşağı, Tural Gəncəliyev isə yuxarı cərgədən. 20 dəqiqədən sonra biz bu müzakirəni kəsəcəyik, nəzərə alın. İndi isə Nigar Arpadarai, buyurun.

N.Arpadarai. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli həmkarlar, hər kəsi salamlayıram. Mənim qaldırmaq istədiyim məsələ, əlbəttə ki, Fransanın mövqeyi ilə bağlıdır. Mən üzr istəyirəm ki, yenidən bu məsələyə qayıdıram. Çünki bir neçə həftə öncə biz artıq bu haqda danışımışdıq. Amma

hesab edirəm ki, indiki mərhələdə bunun müzakirəsi çox önəmlidir.

Sentyabrın 27-də Ermənistanın hücumuna cavab olaraq Azərbaycan hərbi əməliyyatlara başladığı zaman Fransa dərhal Ermənistanı dəstəklədi. Hərbi əməliyyatların gedişində, 44 gün ərzində Fransa rəhbərliyi dəfələrlə Azərbaycanı ittiham etməyə çalışdı ki, guya Azərbaycan Suriyadan döyüşçüləri cəlb edir və sair. Heç bir sübut olmadan buna cəhd etdi. Azərbaycan, Ermənistan və Rusiya arasında üç-tərəfli bəyanat elan olundu, hərbi əməliyyatlar dayandırıldı. Amma Fransa yenidən Ermənistanı dəstəklədi. Paris şəhər şurasının işğal altında olmuş ərazilərdə yaradılan qondarma qurumu dəstəkləməsi, onun tanınması ilə bağlı məsələni, digər bütün məqamları həmkarlarım artıq səs-ləndirdilər.

Hörmətli həmkarlar, bu, nə deməkdir? Bu, o deməkdir ki, Fransa tərəf tutur. Fransa Ermənistanı açıq-aydın dəstəkləyir. O Ermənistanı ki beynəlxalq hüquqa, BMT Nizamnaməsinə məhəl qoymur. Bu ölkə torpaqlarımızı 30 ilə yaxındır ki, işğal altında saxlayırdı. Fransa bu ölkəni dəstəkləyir. Bu onun seçimidir. Biz buna qarışa bilmərik. Amma bu, nəyin göstəricisidir? Bu, onun göstəricisidir ki, Fransa vasitəçi olaraq bu münaqişənin həllinə qatıla bilməz. ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr ölkəsi olaraq Fransa üzərinə düşən o missiyanı həyata keçirmək iqtidarında deyil. Bu baxımdan Fransanın Minsk qrupunun həmsədr ölkəsi olaraq o funksiyasından imtina etməsi düzgün olardı. Əslində, demokratik dəyərlərdən danışan Fransa rəhbərliyi gərək özü imtina edəydi. Çünki tərəf tutur. Əgər bunu etmirsə, hörmətli həmkarlar, bu məsələni biz qaldırmalıyıq və biz müzakirə etməliyik.

Mən fürsətdən istifadə edərək, bir daha Fransa rəhbər-

liyinə və digər ölkələrə xatırlatmaq istərdim ki, Azərbaycan hər zaman hər bir addımı ilə, hərbi əməliyyatların gedişində də beynəlxalq hüququ əsas tutub, beynəlxalq hüquq çərçivəsindən kənara çıxmayıb, BMT-nin Nizamnaməsinin 51-ci maddəsinə uyğun olaraq, öz torpağında öz əsgəri ilə hərəkət edibdir. Fransa isə vasitəçi olaraq rolunu həyata keçirə bilmədi. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Fəzail müəllim, sualınız var, deyəsən.

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. 1 dəqiqəyə qədər, buyurun.

F.Ağamalı. Təşəkkür edirəm, xanım Sədr. Hörmətli millət vəkilləri, mən söylənilən fikirlərlə tamamilə, birmənalı şərikəm. Təklif vermək istəyirəm ki, Xarici İşlər Nazirliyi Azərbaycanın Fransadakı fəvqəladə və səlahiyyətli səfirini məsləhətləşmək üçün Azərbaycana dəvət etsin. Eyni zamanda, əgər Fransa Senatında bu məsələ qəbul olunarsa, Fransa ilə bütün diplomatik münasibətlərə son qoyulmalıdır, bütün iqtisadi, ticari münasibətlər birmənalı olaraq dayandırılmalıdır. Xahiş edirəm, bu təklif nəzərə alınsın. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Arzu Nağıyev. Arzu müəllim, buyurun.

A.Nağıyev. Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Hörmətli həmkarlar, hörmətli media nümayəndələri. Sizin də qeyd etdiyiniz kimi, son vaxtlar Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə, beynəlxalq hüquq normalarına və prinsiplərinə qarşı olan Fransanın ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədr ölkəsi qismində mandatını pozması, bunun cəmiyyətdə birmənalı qarşılanmaması – məsələlərin hamısı sadalandı.

Mən bir məsələni qeyd etmək istəyirəm. Bizim şəhid-

lərimizin qanı, canı bahasına başa gələn qələbəmizə heç kim kölgə sala bilməz. İstər Fransa, istərsə də digər dövlətlər olsun, buna heç kimin nə haqqı, nə də ixtiyarı var. Çox hörmətli həmkarlarımız əsas məqamları burada sadaladılar. Bir sözlə, Fransa Xarici İşlər Nazirliyi rəsmi bəyanat verərək bildirdi ki, o, separatçıların yanındadır, onları dəstəkləyir. 2020-ci ilin oktyabr ayında Fransa parlamentinin aşağı palatasında təcavüz və müharibə cinayəti kimi təqdim edilən bənzər qətnamə irəli sürüldü. Bunların hamısı bizə düşmənçilik mövqeyində olan bir dövlətin mövqeyi kimi dəyərləndirilməlidir.

Eyni zamanda, mən Sizə təşəkkür edirəm ki, bu məsələni qaldırdınız. Həm Sizin, həm də həmkarlarımin fikirlərinə qoşularaq mən də öz təkliflərimi irəli sürmək istəyirəm. Bütün addımlar və bəyanatlar Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə qarşı yönəlmişdir, beynəlxalq hüquqa, eləcə də BMT Təhlükəsizlik Şurasının müvafiq qətnamələrinə, BMT Nizamnaməsinə və ATƏT-in Helsinki Yekun Aktına ziddir.

Bu məsələ, eyni zamanda, Fransanın qərəzsizliyinə və neytrallığına ciddi şəkildə kölgə salır, Azərbaycanı Fransanın ATƏT sənədləri, xüsusilə 1994-cü ildə Budapeşt Zirvə görüşünün müvafiq qərarı ilə, BMT Təhlükəsizlik Şurasının 4 qətnaməsi ilə təsdiqlənmiş, Ermənistan–Azərbaycan münaqişəsində vasitəçilik roluna dair verdiyi razılığa bir daha baxmağa məcbur edir. BMT Baş Assambleyasının 2016-cı ildə qəbul etdiyi 70/304 sayılı qətnaməsi milli suverenliyə hörmət edilməsini, vasitəçinin qərəzliyini və onların razılaşıdırılmış mandata sadıqlıyını tələb edir. Çünki 1995-ci il martın 23-də qəbul edilmiş mandata əsasən BMT Nizamnaməsi, eyni zamanda, ATƏT-in Nazirlər Şurasının 1992-ci il 24 mart tarixli qətnaməsi,

Budapeşt Zirvə görüşünün prinsipləri də rəhbər tutulmalıdır. Beynəlxalq hüququn və normaların pozulduğuna görə Fransaya öz etirazımızı bəyan edirik. Fransa ATƏT-in Minsk qrupu həmsədri vəzifəsinə təyin edilməsi ilə bağlı verdiyi razılığı geri götürsün. Bir sözlə, Azərbaycan Fransa ilə bu qisimdə hər hansı bir təmasdan imtina etməlidir. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Arzu müəllim. Tural Gəncəliyev. Buyurun.

T.Gəncəliyev. Hörmətli Sədr, hörmətli həmkarlar, məndən əvvəl çıxış edən həmkarlarımızın fikirlərinə qoşularaq, mən də Fransanın son zamanlar Ermənistan–Azərbaycan münaqişəsi ilə bağlı sərgilədiyi qeyri-obyektiv və qərəzli mövqeyə görə öz hiddətimi bildirirəm və bunu qınayıram. Çünki Fransa BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvü kimi beynəlxalq sülhün və təhlükəsizliyin qorunmasında, saxlanılmasında məsuliyyət daşıyan bir ölkədir. Fransa məhz beynəlxalq hüququn təcəssüm olunmasında, qorunmasında havayı seçilməyib ki. Təəssüflər olsun ki, bizə lazım olan vaxtda Fransa ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədri kimi münaqişədə obyektiv mövqe tutmaq əvəzinə bunun əksini edir ki, bu da beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri ilə uyğun gəlmir. Ona görə də mən buradan çıxış edərək Fransa tərəfini daha obyektiv, qərəzsiz olmağa çağırıram. 1 milyona qədər azərbaycanlı qaçqın və məcburi köçkünlərin hüquqlarının pozulduğu bir vaxtda bu ölkənin belə bir mövqe ilə çıxış etməsi, təbii ki, bizim hüquqlarımızın pozulması deməkdir.

Ümumiyyətlə, Fransa özü çox gözəl bilir ki, işğal, təcavüz nə deməkdir. Vaxtı ilə faşizm təcavüzünə, işğalına məruz qalan, beynəlxalq hüququn pozulmasından əziyyət

çəkən bir ölkə kimi bunu çox gözəl anlayır. Vaxtı ilə Azərbaycanın Əhmədiyyə Cəbrayilov kimi qəhrəman oğulları Fransa müqavimət hərəkatında döyüşmüşlər, şücaət göstərmişlər. Fransanın ən gözəl liderlərindən biri Şarl De Qoll vaxtı ilə Fransanın ən yüksək hərbi mükafatı olan “Fəxri Legion” ordenini Fransanı bu təcavüzdən qurtardığına görə məhz azərbaycanlı qəhrəman döyüşçüyə vermişdi.

Fransa xatırlasın ki, 1983-cü ildə erməni terroru məhz onun öz ölkəsində, Orli hava limanında baş verdi. Erməni terrorunun, erməni daşnak təfəkkürünün nə olduğunu Fransa “öz dərisində” hiss etmişdir. Təbii ki, bütün bunlardan sonra beynəlxalq hüququn formalaşmasında, inkişafında çox mütərəqqi rolunu oynayan, avanqardda gedən bir ölkə kimi Fransadan bu cür mövqe görməyimiz bizi çox məyus edir. Mən AŞPA-da, ATƏT PA-da çıxışlarımda qeyd etmişəm. Bəlkə də o beynəlxalq təşkilatlarda yeganə parlament üzvüyəm ki, 28 ildir, öz evimə qayıda bilmirəm. Fransız deputatları öz evlərində rahat həyatlarını sürərkən mən bundan məhrum olmuşam. Ona görə Fransa tərəfindən xahiş edirəm ki, onların rəsmiləri, siyasi dairələri fəaliyyətlərində obyektiv, qərəzsiz olsunlar və beynəlxalq hüququn onlara tanıdığı BMT-nin Təhlükəsizlik Şurasının daimi üzvü olmaq funksiyasını düzgün yerinə yetirsinlər. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Ceyhun Məmmədov. Ceyhun müəllim, buyurun.

C.Məmmədov. Çox sağ olun. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlar, hörmətli media mənsubları! Bu gün mən Ermənistanın tarixi, dini abidələrimizə qarşı törətdiyi vəhşilik aktlarından bəhs etmək istəyirəm. Bildiyiniz kimi, münəqişə başlayanda Ermənistan bu hadisələrə dini don

geydirməyə çalışdı. Şuşadakı kilsənin guya Azərbaycan tərəfindən vurulması ilə bağlı müəyyən ittihamlar səsləndirdi və bundan məqsədli şəkildə təbliğat vasitəsi kimi istifadə etdi. Bütün bunlara baxmayaraq, bu cəhdlər iflasa uğradı. Ermənilər bu məsələyə beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətini kifayət qədər çəkmə bilmədilər.

Bu gün Ermənistandan fərqli olaraq Azərbaycanda bütün dinlərin nümayəndələri sülh və qarşılıqlı anlaşma şəraitində yaşayırlar. Bu gün ölkəmizdə həyata keçirilən uğurlu və uzaqgörən siyasət nəticəsində bütün dinlərə məxsus abidələr qorunur. Bakının mərkəzində yerləşən erməni kilsəsi də bizim dövlətimiz tərəfindən mühafizə olunur. Hətta orada Ermənistanda belə olmayan 5 minə yaxın erməni dilində dini ədəbiyyat qorunub saxlanılır. Azərbaycanın bu təcrübəsi dünya birliyi tərəfindən də yüksək qiymətləndirilir.

Burada vacib məsələ isə ondan ibarətdir ki, biz bir neçə gün bundan əvvəl Kəlbəcərdə ermənilərin alban abidələrinə qarşı törətdikləri vəhşiliklərin bir daha şahidi olduq. Ümumiyyətlə, Ermənistan burada iki istiqamətdə iş aparıb. Bir istiqamət məscidlərimizin dağıdılması, orada heyvanların saxlanmasıdır. Biz bunu Ağdam, Füzuli, Alxanlı, Qubadlı nümunəsində gördük. Cənab Prezidentin bununla bağlı müəyyən göstərişləri var. Məscidlər təmir və bərpa olunacaq.

Digər vacib bir məsələ isə alban abidələri ilə bağlıdır. Ermənilər tarix boyu alban abidələrinə qarşı, ümumiyyətlə, onların mədəni irsinə qarşı vəhşiliklər törədiblər. Bu, 1836-cı ildə alban katolikosluğunun ləğvi ilə bağlı özünü daha çox göstərdi. Bu gün də biz bunu Kəlbəcərdə şəkillərin götürülməsində, daşınmasında görürük. Halbuki bu kilsələrin ermənilərlə heç bir əlaqəsi yoxdur. Bu

baxımdan, mən təkliflə çıxış etmək istəyirəm. Düzdür, bir müddətdir, bu istiqamətdə işlər gedir. Ermənilərin bu cür vəhşiliklərinin qarşısını almaq üçün alban katolikosluğunu bərpa etmək və Azərbaycandakı mövcud bütün alban kilsələrinin idarəçiliyini onlara vermək olar. Bununla da ermənilərin vəhşiliyinin qarşısı alınar.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Ceyhun müəllim. Aydın Mirzəzadə. Aydın müəllim, buyurun.

A.Mirzəzadə. Təşəkkür edirəm. Hörmətli deputat həmkarlarımız, 44 gün davam edən və tariximizin şərəfli bir səhifəsinə çevrilən Vətən Müharibəsi uğurla başa çatdı. Dünyanın, böyük dövlətlərin həll edə bilmədiyi məsələni kiçik, amma qürurlu Azərbaycan öz gücü ilə həll edə bildi. Torpaqlarımızı işğaldan azad etdik. Bu gün hər birimizin arzuladığı yerlərdə artıq Azərbaycan bayrağı dalğalanmağa başlayıb.

Şübhəsiz ki, bu gün qələbəmizə sevinənlərlə yanaşı, eyni zamanda, ona böhtan atanlar, kölgə salanlar da var. Məgər biz gözləyirdik ki, hamı bizim qələbəmizə sevinəcək? Məgər biz gözləyirdik ki, bizim ədalətli işimizi təqdir edənlər, əlimizi sıxanlar, təbrik məktubu göndərənlər olacaq? Şübhəsiz ki, bu gün işğal etdiyi torpaqlardan çıxan, qəbir daşlarını söküb aparən gərəşənlərlə yanaşı durmaq istəyənlər olacaq. Şübhəsiz ki, dini məbədlərdə heyvan saxlayan, qədim tarixi məbədləri sökən, 30 il qanunsuz yaşadığı azərbaycanlıların evlərini tərək edərəkən yandıran ermənilərlə yanaşı durmaq istəyənlər tapılacaq.

Biz Fransanın adını çəkdik. Mən yada salıram, Kanada da Fransa ilə eyni mövqedədir. 2 gün bundan əvvəl Niderland parlamenti 5 anti-Azərbaycan qərarı qəbul etdi. Həmin gün Yeni Azərbaycan Partiyası o qərar layihəsinin təşəbbüskarı olan Niderland parlament üzvlərinə çox sərt

və tutarlı cavab məktubları göndərdi. Əlavə məlumat da verim ki, Vətən Müharibəsi davam edən günlərdə Yeni Azərbaycan Partiyası dünyanın əksər ölkələrinin 800 tanınmış insanına Dağlıq Qarabağ probleminin mahiyyəti, eyni zamanda, müharibənin gedişi ilə, Ermənistanın Azərbaycana qarşı törətdiyi vəhşiliklərlə bağlı elektron məktublar göndərirdi.

Bu gün əsas məsələ Azərbaycanın qələbə çalmasıdır, xalqımızın öz haqqına sahib olmasıdır.

Mən istərdim, bu gün bizimlə yanaşı olanların adlarını çəkək. Qoy, parlamentdə, bu zalda dostlarımızın adları çəkilsin. Təəssüf edirəm, düşmənlərimizin adı dostlarımızın adından çox çəkilir. Biz Türkiyənin adını çəkək, qardaş Türkiyənin rəhbəri, dostumuz, əzizimiz Rəcəb Tayyib Ərdoğana təşəkkür edək. Xarici işlər nazirinə, müdafiə nazirinə, hər bir türk vətəndaşına təşəkkür edək ki, bu günlərdə bizimlə idilər. Bu günlərdə Azərbaycanın haqq işini müdafiə edən, obyektivliyini göstərən Rusiya tərəfinə mən öz təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Dost Pakistan xalqına öz təşəkkürümü bildirmək istəyirəm ki, Azərbaycanla həmişə bir olduğunu bildirdi. Eyni zamanda, bu günlərdə obyektivlik göstərən, Azərbaycanla həmrəy olan cənub qonşumuz İran xalqına, İran dövlətinə, onun Ali dini rəhbərinə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm. Kimin nə deməsindən asılı olmayaraq, biz qələbə çaldıq.

Sədrlik edən. Sağ olun. Məndə məlumat var ki, Elman müəllim Nəsirov çıxış etməyəcək. Zahid müəllim, onun yerinə Siz buyurun.

Z.Oruc. Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, hörmətli Məclis üzvləri. Hörmətli Sədr, mən Sizin irəli sürdüyünüz fikirlər ətrafında, həmkarlarımızın da bu ideyaya qoşulmasına əsaslanaraq, bir fikri inkişaf etdirmək üçün qeyd

etmək istəyirəm ki, 1990-cı illərdə biz işğal reallığına görə müxtəlif beynəlxalq qurumlardan və dövlətlərdən qətnamələr və qərarlar istəyirdik, bunlara nail olmuşduq. Görünür, bizim millətimizin, dövlətimizin taleyinə yazılıb ki, qələbəmizi müdafiə edən, onu tanıyan aktları və qərarları da almalıyıq. Əminəm ki, biz bunu da edəcəyik.

Ermənistan rəhbərliyi hərbi məğlubiyyətini qəbul edib. Armen Sarkisyanın rəsmi prezident saytına daxil olanlar bunu görə bilirlər. O, orada qeyd edir ki, Ermənistan dövləti müharibədə məğlub oldu. Bundan sonra da hansı isə dövlətlərin əllərini uzadıb onları xilas etmək cəhdləri, doğrudan da, yabançıdır. Burada həmkarlarımızın Fransa və Azərbaycan münasibətlərində iqtisadi, siyasi tədbirləri ələ almaq mövqeyini müdafiə edirəm. Heç kim düşünməsin ki, biz 2 milyard avroluq müqavilədən imtina edəndə bunun Fransaya ziyanı olmayacaq, çünki onun ümumi daxili məhsulu 2,7 trilyondur. Məsələ belə deyil. Dünyada hər bir dövlətin öz mövqeyi və təsirləri var.

İkinci toxunmaq istədiyim məsələ. Hörmətli Sədr, biz Vətən Müharibəsinin hər sətrinin, unudulmaz salnaməsinin millətimizin necə adlandırmasından birbaşa asılı olduğunu bəyan edirik. Ona görə “Ağdam bir güllə atılmadan azad oldu” deməyəək. Bu, düşmən tərəfin İrəvan küçələrində hakimiyyət əleyhinə yağdırdığı ittihamların içərisində onsuz da səslənir. Onlar ələ Şuşa haqqında da eyni xəyanətlərdən bəhs edirlər. Amma gördünüz, dünən erməni generalı müharibə başlayandan onların daxilində nə baş verdiyini, Azərbaycanın gücünü etiraf edən mövqelərdə bulundu. Ona görə biz 10 noyabr sazişini də hərbi əməliyyatlarımızın davamı saymalıyıq. Düşmən hansı isə ərazini gülləsiz versəydi, bunu sentyabrın 26-na qədər, 30 il ərzində edərdi. Deməli, noyabrın 9-dan sonrakı tarixi də

müharibəmizin davamı saymalıyıq. Ona görə də Zəngilan, Qubadlı, Füzuli, yaxud müqəddəs məkanımız olan Şuşa uğrunda qələbələr eyni ilə Ağdamın, Kəlbəcərin və digər ərazilərimizin azad olunmasının davamıdır. Ağdam 1990-cı illər savaşında 5 minə qədər şəhid veribdir. İndiki müqəddəs müharibəmizdə də şəhidlər verilib.

Gördüyümüz kimi, bizim sonra baxacağımız məsələlər sırasında Ali Baş Komandanımızdan gələn orden və medallar da məhz bu ərazilər üzrə qoyulub. Bizim leksikonumuz, yeni yaranacaq terminlər müharibəmizin salnaməsini, tarixini yaradır, gələcək nəsillər də bunu o adla çağıracaqlar. Biz bütün əraziləri qanla, ordumuzla, millətimizlə, Ali Baş Komandanla alırıq. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Zahid müəllim. Son çıxışımız Vahid müəllim, buyurun. Vahid Əhmədov.

V.Əhmədov. Çox sağ olun. Hörmətli Sədr, hörmətli millət vəkilləri, mən belə hesab edirəm ki, bir sıra dövlətlər noyabrın 10-da imzalanmış bəyanatı qəbul etmək istəmərlər. Çünki dövlət başçısı öz siyasi iradəsini ortaya qoyaraq bu bəyanatı imzaladı və bir daha dünyaya sübut etdi ki, Azərbaycan qalib dövlətdir. Ermənistan faktiki olaraq hərbi iflasa uğrayıb. Fransa tarix boyu Ermənistanın yanında olub. İstər soyqırım, istərsə də digər məsələlərdə Ermənistanı müdafiə edir. Bu gün də Fransada 20 deputatın müraciəti, ondan sonra Fransa merinin bununla əlaqədar məsələni xatırlaması, – bilirsiniz ki, onun da müavini erməni xanımdır, – Sarkisyanla bir neçə dəfə görüşmələri və sair aydın göstərir ki, Fransa həmsədr kimi fəaliyyət göstərə bilməz. Çünki bu ölkə birtərəfli mövqe tutur. Mən bizim həmkarımız Səməd Seyidovdan çox xahiş edərdim ki, Milli Məclis Fransanın həmsədrlikdən kənarlaşdırılması ilə əlaqədar xüsusi bir bəyanat qəbul

etsin. Çünki həmsədr olan dövlət birtərəfli mövqe tuta bilməz.

Mən burada deyilən bütün fikirlərlə razıyam. Amma biz ciddi işlər aparmalıyıq ki, Fransa bu işlərə müdaxilə edə bilməsin. Onun əsas məqsədi ATƏT-in Minsk qrupunu canlandırmaqdan ibarətdir. Əgər belə bir hal baş verə bilərsə, biz də Türkiyənin ora daxil olmasını mütləq tələb etməliyik.

Bilirsiniz ki, dekabrın 1-də Kəlbəcər və Laçın işğaldan azad ediləcək. Hərbçilər oradan çıxmalıdır. Bu gün necə Ağdamla bağlı qələbəni qeyd edirik, yəqin ki, dekabrın 1-də Kəlbəcər və Laçının azad olunmasını qeyd edəcəyik. Amma bizi, əhalini narahat edən bir sıra məsələlər var ki, o məsələlər üzərində biz və Azərbaycan hökuməti düşünməliyik. Bu məsələlərdən birincisi həmin azad olunmuş ərazilərdə Azərbaycanın idarəetmə mexanizminin həll olunmasıdır. Bu bizim üçün çox vacibdir. Əlbəttə, Laçında, Kəlbəcərdə, o cümlədən Ağdamda Azərbaycan bayrağı yüksələcək. Amma mən şəxsən bir Azərbaycan vətəndaşı kimi, bir millət vəkili kimi istərdim ki, bizim bayrağımız Xocalıda da, Xocavənddə də, o cümlədən Xankəndidə də ucaldılsın. Düzdür, buna müəyyən vaxt lazımdır. Milli Məclis də indidən dövlət başçısı kimi öz siyasi iradəsini ortaya qoyub bu məsələlərdə daha qəti mövqe tutmalıdır.

Hesab edirəm ki, Azərbaycan bu müharibədə öz qələbəsini təmin etdi. Ermənistan hərbi iflasa uğradı, ona görə də millətimi təbrik edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Vahid müəllim.

Hörmətli həmkarlar, biz müzakirələri dayandırırıq və gündəliyimizin məsələlərinə keçirik. Ancaq qabaqcadan bir məlumat verim. Mənə indi məlumat verdilər ki, təxminən saat 12-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

möhtərəm cənab İlham Əliyevin çıxışı nəzərdə tutulur. Mən Səfa müəllimdən xahiş etdim, əgər imkan olsa, internet vasitəsi ilə biz də həmin müraciəti izləyək. Xahiş etdim, Səfa müəllim getdi. İndi baxaq, görək, əgər imkan olsa, biz bunu edəcəyik.

İndi isə xahiş edirəm, gündəliyimizə nəzər salaq. 1-ci məsələ “Azərbaycan Respublikasının iqtisadi müstəqilliyinin əsasları haqqında” Konstitusiya Qanununda dəyişiklik edilməsi barədədir, Konstitusiya Qanunudur. Hörmətli həmkarlar, bildiyiniz kimi, Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 156-cı maddəsinə əsasən Konstitusiya qanunları Milli Məclisdə iki dəfə səsə qoyulur. İkinci səsvermə birinci səsvermədən 6 ay sonra keçirilir. Yadıңызdadırsa, biz bu Konstitusiya Qanununu mayın 19-da birinci səsvermədə qəbul etmişik. Artıq 6 ay keçib və indi həmin qanun təkrar Milli Məclisin müzakirəsinə təqdim edilir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsi sədrinin müavini Əli Məsimliyə söz verirəm. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Məsimli, Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsi sədrinin müavini.

Çox sağ olun, Sahibə xanım. “Azərbaycan Respublikasının iqtisadi müstəqilliyinin əsasları haqqında” Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə ilk növbədə məlumat vermək istəyirəm ki, “Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2018-ci il 31 may tarixli Qanununda “əlil” sözü əvəzinə “əlilliyi olan şəxs” termini işlənilmişdir ki, bu da beynəlxalq təcrübəyə tamamilə uyğun bir ifadədir. Həmin qanuna uyğun olaraq, “Azərbaycan Respublikasının iqtisadi müstəqilliyinin əsasları haqqında” Konstitusiya Qanununun sosial təminat və sosial sığorta

sahəsində təminatlara həsr olunmuş 19-cu maddəsində də müvafiq dəyişikliklər edilir. Sahibə xanımın dediyi fikirləri bir daha təkrar edirəm ki, Konstitusiyanın 156-cı maddəsinə əsasən Konstitusiya qanunları Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasına əlavələr hesab edildiyindən xüsusi prosedur qaydasında qəbul edilir və iki dəfə səsə qoyulur. İkinci səsvermə birinci səsvermədən 6 ay sonra keçirilir. Bu Konstitusiya Qanunu 2020-ci il mayın 19-da birinci səsvermədə qəbul edilmiş və imzalanmışdır. Artıq qanunun qəbulundan keçən həmin 6 ay müddəti bitmişdir. Ona görə də deputat həmkarlarımı bu dəyişikliklərə səs verməyə çağırıram. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Əli müəllim, çox sağ olun. Bu layihəyə Əmək və sosial siyasət komitəsində də baxılıb. Musa müəllim, sözünüz var?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Mən baxıram ki, iki nəfər yazılıb. Siyavuş müəllim və Aydın Hüseynov. Siyavuş müəllim, buyurun. Çıxışınız bu layihə ilə bağlıdır?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Buyurun.

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm, hörmətli Sədr. Hörmətli deputatlar, hörmətli Sahibə xanım, mən bilirəm ki, hər bir məsələ qanuna uyğun şəkildə olmalıdır. Burada həm Konstitusiya var, həm də iqtisadiyyat var. Mən bununla əlaqədar bir məsələyə toxunmaq istəyirəm. Təbii ki, əsas istiqamət Vətən Müharibəsinə yönəlibdir. Lakin bir məsələni diqqətə çatdırmaq istəyirəm ki, sabah Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranmasının 28 illiyi tamam olur. Bizim bu müstəqillikdə də, Konstitusiyamızın qəbul olunmasında da, iqtisadi inkişafımızda da ümummilli lider

tərəfindən yaradılmış Yeni Azərbaycan Partiyasının xüsusi rolu var. Əgər icazə versə idiniz, mən bu barədə bir neçə kəlmə qeyd edərdim.

Yeni Azərbaycan Partiyası, hər kəsin bildiyi kimi, tarixi zərurətdən yaranmış bir partiyadır. Biz həmin dövrə nəzər salanda görürük ki, Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranması, ümummilli liderimizin Azərbaycana qayıtması, yəni Azərbaycanın rəhbərliyinə seçilməsi bilavasitə bugünkü qələbələrimizin əsas təməlini təşkil edir. Yeni Azərbaycan Partiyasının əsas təməl prinsipləri azərbaycançılıq, dövlətçilik, sosial ədalət, qanunçuluq və vətəndaş həmrəyliyidir.

Bu gün bütün bu proqramlar vaxtilə ümummilli lider tərəfindən yazıldığı kimi, partiyamızın sədri cənab Prezident tərəfindən də ardıcıl şəkildə yerinə yetirilib. Yeni Azərbaycan Partiyası dünənin, bu günün və gələcəyin partiyasıdır. Biz dünənə baxanda görürük ki, ümummilli lider tərəfindən Yeni Azərbaycan Partiyasının yaradılması və bundan sonra xalqın çağırışı ilə ümummilli liderin hakimiyyətə gəlməsi vətəndaş müharibəsinə, Azərbaycanda parçalanmaya, hərəc-mərcliyə, silahlı dəstələrin ləğv olunmasına son qoydu və Azərbaycanda azad, ədalətli, demokratik bir ölkə yaratdı.

Bu gün Yeni Azərbaycan Partiyasının apardığı işlərə nəzər salsaq, görürük ki, hüquqi, demokratik islahatlar, iqtisadiyyatın inkişafı, sosial problemlərin həll olunması, Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə təmsil olunması və Azərbaycanda ordu quruculuğu məhz Yeni Azərbaycan Partiyasının bugünüdür. Bu cür əsaslı təməllər üzərində qurulan partiya, təbii ki, gələcəkdə də partiyamızın sədrinin, Prezidentimizin rəhbərliyi altında daha yeni uğurlara imza atacaqdır. Həmçinin qeyd etmək istərdim ki, məhz

həmin dövrdə çox çətinliklə ümummilli lider tərəfindən yaradılmış Azərbaycan Ordusu bu gün Cənubi Qafqazın ən aparıcı və dünyadakı 50 ordu sırasına daxil olan bir ordudur və bu gün də Ali Baş Komandanın rəhbərliyi altında qələbələrimizi təmin edir. Ona görə də mən bu münasibətlə Prezidentimizi, partiyamızın sədrini, Milli Məclisin rəhbərliyini, Milli Məclisin deputatlarını, Azərbaycan xalqını və Yeni Azərbaycan Partiyasının 750 mindən artıq olan bütün üzvlərini təbrik edirəm. Partiyamız Prezidentimizin siyasətini daim dəstəkləyəcəkdir. Heydər Əliyevin siyasi xəttinin Azərbaycanda həmişə qələbə çalmasında uğurlar diləyirəm. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Siyavuş müəllim. Aydın Hüseynov.

A.Hüseynov. Mən də bu mövzu ilə bağlı qısaca fikirlərimi bildirmək istəyirdim. Siyavuş müəllim, demək olar ki, bizim hər birimizin fikrini ifadə etdi. Xahiş edirəm, icazə olsa, mən də çox az vaxt çərçivəsində bir əlavəmi edərdim.

Siyavuş müəllim çox düzgün qeyd etdi. Müstəqilliyimizin əsası, ideoloji əsası, ideoloji prinsipləri və təşkilatlanma prinsipləri məhz Yeni Azərbaycan Partiyasının yaranmasından başladı. Mən Yeni Azərbaycan Partiyasının Nizamnaməsindən 2 sətir oxuyacağam: “Yeni Azərbaycan Partiyasının ali məqsədi Azərbaycan dövlət müstəqilliyinin möhkəmləndirilməsi, sabit və sosialyönlü iqtisadiyyatın yaranması və iş prinsipləri, yəni fəaliyyətinin istiqamətləri, Dağlıq Qarabağ üzərində Konstitusiyaya səlahiyyətlərinin bərpa edilməsi”. Biz görürük ki, doğrudan da, ulu öndərimizin zəkasından yaranan Yeni Azərbaycan Partiyası və məhz bu Nizamnamənin yazılması birbaşa ulu öndərimiz Heydər Əliyev tərəfindən həyata keçirilmişdir.

Bu uzaqgörən siyasət bu gün öz təntənəsini yaşayır. Möhtərəm Prezidentimiz, Yeni Azərbaycan Partiyasının möhtərəm sədri İlham Əliyev tərəfindən bu imzalar, bu nailiyyətlər, bizim qürurlu qələbələrımız bir-birini əvəz edir. Bütün bu nailiyyətlərimizin də əsas bir memarı ulu öndərimiz Heydər Əliyevdir. Bir qürurlu imza da var. Bu ad da Yeni Azərbaycan Partiyasının sədri möhtərəm Prezidentimiz, Ali Baş Komandan İlham Heydər oğlu Əliyevdir. Mən cənab Prezidentimiz başda olmaqla, Azərbaycan cəmiyyətində nüfuz qazanan Yeni Azərbaycan Partiyasının bütün üzvlərini, təəssübkeşlərini, tərəfdarlarını ürəkdən təbrik edirəm. Çünki 28 il bundan öncə, 1992-ci il noyabrın 21-də Naxçıvanda Yeni Azərbaycan Partiyası məhz dahi şəxsiyyət ətrafında formalaşmışdır. Sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Aydın müəllim. Hörmətli həmkarlar, mən gündəliyin 1-ci məsələsini səsə qoyuram. Xatırladıram ki, Konstitusiyaya Qanunu Milli Məclisdə 95 səs çoxluğu ilə qəbul olunmalıdır. Xahiş edirəm, səsvermə zamanı diqqətli olaq. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.02 dəq.)
Lehinə	81
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, sizdə neçə nəfərdir?

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. 1-ci məsələmiz qəbul olundu. Çox sağ olun.

Hörmətli həmkarlar, bu günlər xalqımız Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Vətən Müharibəsində əldə olunmuş qələbəni böyük sevinc və qürurla qeyd edir. Sizə də məlum olduğu kimi, möhtərəm Prezidentimiz bir çıxışında bildirmişdi ki, Vətən Müharibəsi zamanı döyüş meydanında, arxa cəbhədə qəhrəmanlıq göstərmiş hərbiçilərimizin təltif edilməsi üçün Azərbaycanın yeni orden və medalları təsis ediləcək. Bununla əlaqədar olaraq dünən dövlət başçısının məktubu ilə iki qanun layihəsi Milli Məclisə daxil olub. Gündəliyin növbəti iki məsələsi məhz həmin qanun layihələri ilə bağlıdır. Onu da qeyd edirəm ki, qanun layihələri birinci oxunuşda müzakirəyə təqdim edilir. Beləliklə, hörmətli həmkarlar, gündəliyin 2-ci məsələsi Vətən Müharibəsində qələbə münasibəti ilə Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. 2-ci məsələ də var. Əli müəllim, Siz bizə bu qanun layihələri haqqında danışacaqsınız. Xahiş edirəm, ikisini də Siz birdəfəlik təqdim edin, ancaq səsverməni biz ayrı-ayrı keçirəcəyik. Buyurun.

Ə.Hüseynli, *Milli Məclis Sədrinin birinci müavini, Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun, hörmətli Sahibə xanım. Sizin də vurğuladığınız kimi, cənab Prezident, Ali Baş Komandan bir müddət əvvəl hörmətli birinci xanım Mehriban xanım Əliyeva ilə birlikdə 1 sayılı Kliniki Tibbi Mərkəzdə müalicə olunan hərbiçilərlə görüş keçirmişdi və həmin görüşdə söyləmişdi: “Mən bütün bu 44 gün ərzində, ondan əvvəl və ondan sonra döyüş meydanında, arxa cəbhədə qəh-

rəmanlıq göstərmiş hərbiçilərimizi təltif edəcəyəm. Azərbaycanca yeni ordenlər və medallar təsis ediləcək. Məhz Vətən müharibəsində fərqlənmiş hərbiçilərə və mülki şəxslərə bu orden və medallar veriləcək. Bu orden və medalların adlarını də mən təklif etmişəm. Hesab edirəm ki, bu adlar da sizin xoşunuza, Azərbaycan xalqının xoşuna gələcəkdir”.

Hörmətli həmkarlar, həqiqətən də, dünən təqdim olunmuş orden və medallarla bağlı qanun layihələrinə komitə tərəfindən də baxıldı. Birmənalı demək mümkündür ki, bütün orden və medallar özündə bizim dövlətçilik atributlarını, hərbi, milli atributları əks etdirir. Sözsüz ki, bu, Azərbaycan xalqının, o cümlədən də parlament üzvlərinin dəstək verdiyi, dəyər verdiyi bir formada hazırlanmışdır. Qeyd etməliyəm ki, hazırda Azərbaycan Respublikasının 10 ordeni və 64 medalı vardır. Cənab Prezident tərəfindən isə iki yeni orden “Zəfər” və “Qarabağ” ordeni və 15 yeni medal təklif edilmişdir. Bir yeni adın – “Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı” adının verilməsi təklif edilmişdir.

Hörmətli həmkarlar, bilirsiniz ki, Azərbaycan Respublikasının ən yüksək təltifi “Heydər Əliyev” ordenidir. İkinci orden “Zəfər” ordenidir. Xüsusi vurğulamaq istəyirəm ki, “Zəfər” ordeninin təsvirində cənab Prezidentin də dəfələrlə vurğuladığı bir simvol, dəmir yumruq bir simvol kimi qeyd olunmuşdur. Bu, artıq Azərbaycan xalqının həm də bir qələbə simvoluna çevrilmişdir.

Növbəti orden “Qarabağ” ordenidir. “Qarabağ” ordenində hələ tarixən Qarabağ xanlığı dövründən mövcud olan silahlarımız da bir simvol kimi istifadə edilmişdir.

Medallarla bağlı xüsusi vurğulamaq istəyirəm ki, “Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı” medalı xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Hörmətli Sahibə xanım, istərdim, bizim 2-ci məsələyə

keçid edim. Çünki “Vətən Müharibəsi” medalı bu “Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı” adının fərqlənmə nişanıdır. Belə ki, “Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı” adı işğal olunmuş ərazilərin azad olunması zamanı düşmənin əlverişli ərazilərdə yerləşməsinə və inadlı müqavimətinə baxmayaraq, düşmən qüvvələrinin tam məğlub edilməsi üzrə qarşıya qoyulmuş döyüş tapşırıqlarına və Azərbaycan Respublikasının dövlət sərhədinin bərpa edilməsi üzrə döyüş əməliyyatlarına yüksək peşəkarlıqla rəhbərlik edilməsinə, həmçinin döyüş əməliyyatlarında göstərdiyi şəxsi qəhrəmanlığa görə verilir. Bu, “Böyük Vətən Müharibəsi” adının əsasnaməsidir. Amma bir daha vurğulamaq istəyirəm ki, bu Əsasnamənin özündə göstəriləyi kimi, bu adın xüsusi fərqlənmə nişanı “Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı” medalıdır və bu medal “Qızıl Ulduz” medalından əvvəl taxılır. Onu da vurğulamaq istəyirəm və elə bilirəm ki, bu, çox vacib bir məsələdir. “Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı” adını almış şəxslər qanunla müəyyən edilmiş güzəştlərdən də istifadə edəcəklər. Bu, təbii ki, artıq növbəti qərarlarda öz əksini tapacaq.

Növbəti medal “Cəsur döyüşçü” medalıdır. Qeyd etməliyəm ki, bu, yeganə medaldır ki, müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təqdim olunacaq. Yəni digər bütün orden və medallar Ali Baş Komandan, cənab Prezident tərəfindən, ancaq “Cəsur döyüşçü” medalı isə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təqdim olunacaq.

Növbəti medallar artıq sizlərə təqdim olunub. Onlar işğaldan azad olunmuş şəhər və rayonların adını da özündə əks etdirir.

Hörmətli həmkarlar, cənab Prezidentin təklifinə görə biz bir daha təşəkkür edirik və əminik ki, bu medal və ordenlər parlament tərəfindən də dəstəklənəcək və qəbul

olunacaqdır. Diqqətinizə görə sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim.

Bir dəqiqə icazə verin. Səfa müəllim, artıq başlayır? Onda qoşuluruq. Hörmətli həmkarlar, dediyim kimi, biz indi cənab Prezidentin müraciətinə qulaq asacağıq. Sonra isə məsələni səsə qoyarıq.

*(Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
cənab İlham Əliyevin Azərbaycan xalqına
müraciəti canlı yayımda izlənilmişdir.)*

Sədrlik edən. Hörmətli həmkarlar, düşünürəm ki, mənimlə həmfikirsiniz, möhtərəm cənab Prezidentin hər belə çıxışı bizim ürəyimizi qürur hissi ilə doldurur. Möhtərəm Prezidentimizin bu müraciətlərindən irəli gələn bütün fikirləri, ideyaları mütləq hər birimiz, hər bir deputat öz çıxışlarında, müsahibələrində rəhbər tutacaqdır.

İndi isə hörmətli həmkarlar, biz gündəliyimizə davam edirik. Cənab Prezidentdən gələn iki qanun layihəsini səsə qoymağı təklif edirəm. Beləliklə, 2-ci məsələni səsə qoyuram.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.51 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, sizdə necədir?

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Bu qanun layihəsi birinci

oxunuşda qəbul edildi.

İndi isə xahiş edirəm, 3-cü qanun layihəsinə, “Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı” adının təsis edilməsi haqqında qanun layihəsinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.51 dəq.)
Lehinə	82
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	82
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Bu qanun layihəsi də birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, növbəti məsələyə keçirik. Gündəliyin növbəti iki məsələsi cənab Prezidentin bir məktubu ilə Milli Məclisə daxil olub. Hər iki qanun layihəsi işğaldan azad edilmiş ərazilərdə yaşayış məntəqələrinin adlarının dəyişdirilməsi ilə bağlıdır. Beləliklə, gündəliyin 4-cü məsələsi Azərbaycan Respublikasının Xocalı rayonunun Quşçubaba kəndinin Baharlı kəndi adlandırılması haqqında, 5-ci məsələsi isə Azərbaycan Respublikasının Xocavənd rayonunun Tsakuri kəndinin Hünərli kəndi adlandırılması haqqında qanun layihələridir. Bunu da qeyd edirəm ki, “Normativ hüquqi aktlar haqqında” Konstitusiyaya Qanununa uyğun olaraq, ad dəyişikliyi nəzərdə tutan qanun layihələri Milli Məclisdə bir oxunuşda qəbul edilir. Hər iki qanun layihəsi eyni mahiyyət daşıdığına görə təklif edirəm ki, Regional məsələlər komitəsinin sədri Siyavuş Nov-

ruzov bu barədə ümumi məlumat versin, ancaq səsverməni ayrılıqda aparaq. Siyavuş müəllim, dünən dediyiniz məsələni biz belə qoyuruq. Buyurun, Siyavuş müəllim.

S.Novruzov, *Milli Məclisin Regional məsələlər komitəsinin sədri*.

Təşəkkür edirəm. Hörmətli Sədr, hörmətli deputatlar! Cənab Prezidentin bütün məsələlərə əhatəli toxunaraq bu proseslərə qiymət verməsi hər birimizdə qürur hissi yaradı. Hər bir azərbaycanlı bu gün qürur hissi keçirir. Azərbaycanın tarixi torpaqlarının bərpa olunması, bu ərazilərə ermənilər tərəfindən verilən adların dəyişdirilməsi vacibdir. Bu proseslər ardıcıl şəkildə həyata keçirilir.

Bir məsələyə toxunmaq istəyərdim. Cənab Prezident də qeyd elədi, Ağdam artıq işğaldan azad olundu, tamamilə boşaldıldı, Kəlbəcər və Laçında da bu proseslər gedir, biz bu proseslərdə də erməni vandallığının növbəti mərhələsinin şahidi oluruq. Onlar ağacları kəsirlər, məktəbləri, evləri yandırır, ev heyvanlarını güllələyirlər. Mənim xatirimə bir məsələ düşdü. Londonda Oksford küçəsində I Dünya müharibəsindən sonra müharibədə iştirak etmiş və ziyan çəkmiş heyvanlara, yaxud Yaponiyada Xatiko adlı itə heykəl qoyublar. 100 il keçməsinə baxmayaraq, bu gün ermənilər nəinki heyvanlara, insanlara, cəmiyyətə, həm də ayrı-ayrı dövlətlərə qarşı bu vandalizm əməllərindən əl çəkmirlər. Bizim ölürlərimizdən belə əl çəkmirlər. Qəbiristanlarımızı dağıdır.

Bir faktı da qeyd etmək istərdim ki, erməni vandallığı nəticəsində Azərbaycanda 403-ə qədər tarixi, dini abidələrimiz dağıdılıb. Bunlardan 67-si məscid, 114-ü məbəd, 192-si isə ziyarətqahlardır. Bu məbədlərin, bayaq həmkarım qeyd elədi, bir çoxu pravoslav, alban və digər dinlərə aiddir. Bunlar da ermənilər tərəfindən ya sökülüb aparılıb,

ya da özünü küləşdirilib.

Bu gün təqdim etdiyimiz birinci məsələ Azərbaycan Respublikasının Xocalı rayonunun Quşçubaba kəndinin Baharlı kəndi adlandırılması haqqındadır. Hər kəsə məlumdur ki, Xocalı faciəsi bəşəriyyətə qarşı cinayətdir və XX əsrin ən böyük soyqırımlarından biridir. Bu barədə həqiqətlər, sənədlər əsasında faktlar dünya ictimaiyyətinə çatdırılır. Ayrı-ayrı dövlətlərin parlamentlərində, o cümlədən Amerika Birləşmiş Ştatlarının bir sıra ştatlarında bu barədə müvafiq qanunvericilik aktları qəbul edilir. Hesab edirəm ki, Xocalıda olan bu kəndin adının dəyişdirilib Baharlı kəndi qoyulması həm coğrafi nöqtəyi-nəzərdən, həm də sözün dilimizdəki mənasını əks etdirməsi baxımından əhəmiyyətli olar. Xalqımız üçün xüsusi bayramlardan biri olan Novruz bayramı bahar bayramı adlanır. Həmçinin “bahar” sözü yenilik mənasını əhatə edir. Ona görə də bu dəyişiklik məqsədəuyğun hesab oluna bilər.

İkinci məsələ isə Xocavənd rayonunun Tsakuri kəndinin Hünərli kəndi adlandırılması ilə bağlıdır. “Tsakuri” sözünün xalqımızın adət-ənənəsi, tarixi və ölkəmizin coğrafiyası ilə heç bir əlaqəsi yoxdur. Qeyd edirəm ki, hörmətli İsa müəllimin rəhbərliyi ilə Toponimiya komissiyası da xeyli araşdırmalar apardı. Bu sözün etimologiyası tapılmadı. Ona görə də bu kəndin Hünərli adlandırılması təklif olunur. Bu, ilk növbədə bizim Ali Baş Komandanımızın, qalib ordumuzun hünəri ilə bağlıdır. “Hünər” sözü Azərbaycanda bir qəhrəmanlıq rəmzi kimi istifadə olunur. Ona görə də kəndə bu adın verilməsi, eyni zamanda, ərazimizin azad olunmasında iştirak edən zabitlərimizə, əsgərlərimizə və şəhidlərimizə olan böyük hörmət əlamətidir. Cənab Prezidentdən gəlmiş qanun layihəsidir, adların dəyişdirilməsi ilə bağlıdır. Cənab Prezident qeyd etdi, gələcəkdə

işğaldan azad olunmuş kəndlərimizin, şəhərlərimizin, qəsəbələrimizin adlarında yenə dəyişikliklər olunacaq. O baxımdan səsə qoyaq və qəbul edək. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Siyavuş müəllim. Hörmətli həmkarlar, etiraz etmirsinizsə, səsə qoyaq. Beləliklə, dediyim kimi, qanun layihələrini bir-bir səsə qoyuram. Xahiş edirəm, Azərbaycan Respublikasının Xocalı rayonunun Quşçubaba kəndinin Baharlı kəndi adlandırılması haqqında qanun layihəsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.59 dəq.)
Lehinə	71
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	72
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə Azərbaycan Respublikasının Xocavənd rayonunun Tsakuri kəndinin Hünərli kəndi adlandırılması haqqında qanun layihəsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 12.59 dəq.)
Lehinə	72
Əleyhinə	1
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	73
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 18 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin növbəti 4 məsələsi, yəni 6–9-cu məsələləri üçüncü oxunuşda olan qanun layihələridir. Gündəliyin 6-cı məsələsini diqqətinizə təqdim edirəm. Azərbaycan Respublikasının Meşə Məcəlləsində, Torpaq Məcəlləsində, Mülki Məcəlləsində, “Torpaq islahatı haqqında”, “Torpaq bazarı haqqında”, “Bələdiyyə torpaqlarının idarə edilməsi haqqında”, “Dövlət rüsumu haqqında”, “Daşınmaz əmlakın dövlət reyestri haqqında” və “Torpaqların dövlət ehtiyacları üçün alınması haqqında” qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Aqrar siyasət komitəsinin sədri Tahir müəllimə söz vermək istəyirəm. Tahir Rzayev, buyurun.

T.Rzayev, Milli Məclisin Aqrar siyasət komitəsinin sədri.

Çox sağ olun, hörmətli Sədr. Hörmətli deputat həmkarlarım, təqdim olunan qanun layihəsinin üçüncü oxunuşda müzakirəsi zamanı deputat həmkarlarım tərəfindən heç bir təklif, irad bildirilməmişdir. Ancaq hörmətli deputatımız Rauf Əliyev Bakı şəhər rayonları bələdiyyələrinin ərazilərinin dəqiqləşdirilməsi və əlaqədar xəritələrin çəkilməsinin və təqdim olunmasının vacib olduğunu bildirdi. Bununla əlaqədar bildirmək istəyirəm ki, bu işə artıq start verilmişdir. Ancaq struktur dəyişiklikləri ilə əlaqədar hazırda bu iş ləngiyir. Elə bilirəm ki, gələcəkdə bu işlərin sürətlənməsi təmin olunacaq. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Tahir müəllim. Əli müəllim, Sizin komitənizdə, Siyavuş müəllimin komitəsində, Əli Məsimli, sizin komitədə...

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Heç birinizin əlavəniz yoxdur. Çox sağ olun. Qanun layihəsi barədə sual verən də yoxdur. Mən qanun layihəsini səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.01 dəq.)
Lehinə	64
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	66
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, Siz də məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 19 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, gündəliyin 7-ci məsələsinə keçirik. 7-ci məsələ Azərbaycan Respublikasının Əmək Məcəlləsində və Ailə Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Qanun layihəsini Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri Musa Quliyev təqdim edəcək. Musa müəllim, buyurun.

M.Quliyev, *Milli Məclisin Əmək və sosial siyasət komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun, hörmətli xanım Sədr. Hörmətli həmkarlar, Əmək Məcəlləsində və Ailə Məcəlləsində təklif olunan dəyişikliklər uyğunlaşdırma xarakteri daşıyır. “Tibbi sığorta haqqında” Qanunda edilən dəyişikliklərin aidiyyəti üzrə müddəalarının bu məcəllələrdə əks olunması məqsədi daşıyır. Qanun layihəsinin nə ikinci, nə də ikinci oxunuşdan sonra mətnində heç bir dəyişiklik edilməmişdir. Təkliflər və iradlar yoxdur. Xahiş edirəm, qanun layihəsini

üçüncü oxunuşda dəstəkləyəsınız. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Musa müəllim. Hicran xanım, sizin komitədə də müzakirə olunub.

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Heç bir əlavəniz yoxdur. Çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, mən qanun layihəsini səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.03 dəq.)
Lehinə	66
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	66
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, Siz də məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin 8-ci məsələsi “Hərbi qulluqların statusu haqqında”, “Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında”, “Yol hərəkəti haqqında”, “Validəynlərini itirmiş və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların sosial müdafiəsi haqqında” və bir sıra digər qanunlarda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Qanun layihəsinə dair məlumat vermək üçün mən Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri Ziyafət Əsgərova söz verirəm. Ziyafət müəllim, buyurun.

Z.Əsgərov, *Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri.*

Çox sağ olun. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri, qanun layihəsinə birinci və ikinci oxunuş zamanı

heç bir irad və təklif olmayıb. Ona görə hörmətli millət vəkillərindən xahiş edirəm, üçüncü oxunuşda müsbət münasibət bildirsinlər. Təşəkkür edirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Ziyafət müəllim. Bu qanun layihəsinə daha 5 komitədə baxılıb. Əhliman müəllim, Əli müəllim, Hicran xanım, Əli Məsimli, Musa müəllim, – mən soruşmalıyam, – heç kimin sözü yoxdur. Ancaq mən baxıram ki, çıxış eləmək istəyənlər var. Bu məsələ ilə bağlıdır?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Buyurun, Fəzail müəllim. Fəzail Ağamalı.

F.Ağamalı. Sahibə xanım, imkan yaratdığınıza görə təşəkkür edirəm. Hərbi qulluqçuların statusu haqqında qanun layihəsinə söykənərək bir təklif vermək istəyirəm və düşünürəm ki, bu təklif, bütövlükdə, dəyərli millət vəkillərinin, eyni zamanda, Azərbaycan xalqının ürəyincə olar. Biz cənab Prezidentin orden və medallarla bağlı göndərmiş olduğu qanun layihəsinə çox böyük məmnuniyyətlə səs verdik. Mən düşünürəm ki, bu, son dərəcə önəmli bir addım idi. Hər zaman olduğu kimi, cənab Prezidentin bu addımı Milli Məclis tərəfindən dəstəkləndi. Böyük igidlik göstərən, qəhrəmanlıq nümayiş etdirən əsgər və zabitlərimiz orden və medallarla təltif olunacaq. Lakin bununla bərabər, qələbəmizin təmin olunmasında müstəsna və əvəzsiz rol oynayan və Azərbaycan xalqının ürəyində bu gün xilaskar, qəhrəman şəxsiyyət kimi əbədi yer tutan cənab Prezidentimizin təltifi məsələsini niyə müzakirə etməyək? Məncə, bu, ədalətli olardı. Ona görə, mənə elə gəlir ki, bir nüsxədə xüsusi olaraq “Xilaskar” ordeni təsis olunmalıdır. Cənab Prezident “Xilaskar” ordeni ilə təltif olunmalıdır. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Mələhət xanım, sualınız var?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Təklifiniz? Buyurun.

M.İbrahimqızı. Çox təşəkkür edirəm, çox hörmətli xanım Sədr. Sahibə xanım, mən də Fəzail müəllimin təklifinin dəstəklənməsini xahiş edirəm. Mən araşdırma apardım, tarixdə bəzi ölkələr öz torpağının, vətəninə qorunması və torpağının qaytarılması ilə bağlı nadir dövlət liderlərinə “Ordu Marşalı” adı verir. Mən təklif edirəm, möhtərəm Ali Baş Komandanımıza ya “Xilaskar Komandan”, ya da “Ordu Marşalı”, hansı isə bir ad verilsin.

Möhtərəm Prezidentimiz Vətən Müharibəsi günlərində hər dəfə dəmir yumruğu xatırladırdı. Düşünürəm ki, dəmir yumruq bizim simvolumuz ola bilər. Bunu bir mükafat kimi, hədiyyə kimi gələcəkdə formalaşdırmaq, parlament-xalq birliyi kimi nəşə etmək olar. Bunu hansı isə formada rəmziləşdirmək olar. Çox təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Mələhət xanım. Düşünürəm ki, cənab Prezidentin gördüyü iş o qədər böyük, o qədər nəhəngdir ki, onu nə ilə təltif etmək olar, bunu təsəvvür etmək çox çətindir.

Jalə xanım, Siz də bu təklifi vermək istəyirsiniz? Əslində, ayrı məsələ ilə bağlı danışılır. Xahiş edirəm, tez eləyin.

J.Əliyeva. Çox sağ olun, çox hörmətli Sahibə xanım. Hörmətli həmkarlarım, bizim dəyərli həmkarlarımız Fəzail müəllim və Mələhət xanım, sadəcə, biz millət vəkillərinin deyil, bütün xalqın ürəyindən keçən əhəmiyyətli bir məsələyə toxundular. Mən də həmin təklifə qoşularaq düşünürəm ki, keçdiyimiz böyük yolun bütün amillərini özündə əks etdirəcək olan ən ali adın, ən ali titulun təsis edilərək məhz dövlət başçısına, bütün qələbələrimizin səbəkarı və təminatçısı olan cənab Prezident İlham Əliyevə təqdim edilməsi çox düzgün olardı. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun. Siyavuş müəllim, sözünüz var?

S.Novruzov. Təşəkkür edirəm. İlk orden cənab Prezidentə təqdim olunsun. Ona görə də bunun Əsasnaməsinə bir cümlə əlavə etmək lazımdır ki, “Vətən Müharibəsi Qəhrəmanı” ordeni birinci cənab Prezidentə təqdim olunur, vəssalam. Bununla da digər məsələlər öz həllini tapır. Sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Gündəliyimizin məsələsini sə-sə qoyaq. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.09 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bir neçə nəfər təkliflər verdi. Çox mühüm məsələdir. Mən düşünürəm ki, bu, ayrı bir iclasın, ayrı bir tədbirin mövzusu ola bilər.

İndi isə, hörmətli həmkarlar, 9-cu məsələyə keçirik. 9-cu məsələ “Tibbi sığorta haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Qanun layihəsini təqdim etmək üçün mən Səhiyyə komitəsinin sədri hörmətli Əhliman müəllimə söz vermək istəyirəm. Əhliman müəllim, buyurun.

Ə.Əmiraslanov, *Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədri.*

Çox hörmətli Sahibə xanım, hörmətli millət vəkilləri! “Tibbi sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik “Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında” Qanuna uyğunlaşdırma xarakteri daşıyır. İkinci oxunuşdan sonra qanun layihəsi ilə bağlı irad və təkliflər daxil olmamışdır. Xahiş edirəm, hörmətli millət vəkilləri, həmkarlarım qanun layihəsini üçüncü oxunuşda da dəstəkləsinlər. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Əhliman müəllim, çox sağ olun. Bu qanun layihəsi ilə bağlı, Əli müəllim, komitənin sözü yoxdur?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Oldu. Çox sağ olun. Mən məsələni səsə qoyuram, hörmətli həmkarlar. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.11 dəq.)
Lehinə	74
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, indi Adil müəllim mənə haqlı olaraq dedi ki, fasilədən keçmişik. Fasiləsiz işləyirik. Razısınız?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Çox sağ olun.

Gündəliyin 10-cu məsələsi “Dövlət qulluğu haqqında”

Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Bu layihə ikinci oxunuşda müzakirə ediləcək. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü Kamal Cəfərova söz verirəm. Kamal müəllim, buyurun.

K.Cəfərov, *Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin üzvü.*

Çox sağ olun, hörmətli Sahibə xanım. Hörmətli deputatlar, qanun layihəsi ilə bağlı birinci oxunuşda geniş məlumat vermişəm. Bildiyiniz kimi, layihənin əsas məqsədi dövlət qulluqçularının fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi qaydalarını təkmilləşdirmək, dövlət qulluğunu stimullaşdırmaq və bir sıra qanunvericilik boşluqlarının aradan qaldırılmasıdır.

Birinci oxunuşda layihə ilə bağlı bir sıra təkliflər də oldu. Bununla əlaqədar olaraq Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsi tərəfindən Dövlət İmtahan Mərkəzinin nümayəndəsinin iştirakı ilə geniş iclas keçirildi. İclasa, eyni zamanda, sualları olan həmkarlarım da dəvət edildi. Müzakirəmizi çox faydalı hesab edirəm. Çünki deputat həmkarlarımın bir sıra haqlı təklifləri də Dövlət İmtahan Mərkəzinin diqqətinə çatdırıldı.

Bunlardan biri Etibar müəlliminin təklifi idi və bu, Dövlət Qulluğu Məcəlləsi ilə bağlı idi. Bildiyiniz kimi, Dövlət Qulluğu Məcəlləsi konseptual və fundamental xarakter daşıyır. Bu məcəllənin hazırlanması həm də cənab Prezidentin tapşırığıdır. Onun sərəncamları ilə təsdiq edilmiş strateji yol xəritəsində və milli fəaliyyət planında təsdiq olunub. Dövlət İmtahan Mərkəzinin nümayəndəsi bildirdi ki, artıq məcəllənin ilkin layihəsi hazırdır. Müvafiq normayaratma prosedurlarından keçir.

Digər haqlı irad isə təklif edilən layihədə meyarların mücərrəd olması ilə bağlıdır. Ancaq burada xüsusi bir məqam var. Çünki elə bir təəssürat yarana bilər ki, dövlət qulluqçularının fəaliyyəti hazırda qiymətləndirilmir. Bir sıra dövlət qurumları bu qiymətləndirməni həyata keçirir. Qanunun hazırkı redaksiyasındakı meyarlar ölçülə bilən kateqoriyalarda əvvəllər Dövlət qulluğu məsələləri komissiyası, indi isə Dövlət İmtahan Mərkəzi tərəfindən təsdiq edilir. Əlbəttə, bunun hüquqi əsası yoxdur. Çünki bu meyarların indi təklif olunan layihədə Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq edilməsi, müəyyən edilməsi təklif edilir.

İkinci məqam – burada göstərilən meyarlar beynəlxalq təcrübədən götürülüb, yəni kiminsə şəxsi, subyektiv fikirləri deyil. Həmçinin həmin meyarların ölçülə bilən kateqoriyaları ilə bağlı layihə var. Marağı olan həmkarlarıma bu layihəni təqdim edə bilərəm. Düzdür, layihənin predmeti olmasa da, həmkarlarıma bir sıra iradları dövlət qurumlarının rəhbərlərinin dəyişməsi zamanı bəzi kadrların işdən çıxarılması məsələsi ilə bağlıdır. Bu iradlar məhz mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları, yəni nazirliklərlə bağlıdır. Deyim ki, hazırda mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarında məsləhətçi, sektor müdiri, şöbə müdirinin müavini, şöbə müdiri, aparat rəhbəri vəzifələrinə dövlət qulluğu imtahanı əlavə olunub. Həmçinin müsahibə tələb edilir. Hər iki prosesdə Dövlət İmtahan Mərkəzinin nümayəndəsi iştirak edir. Yəni mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarında vəzifəyə təyinatda həm şəffaflyq, həm də obyektivlik təmin edilmişdir.

Digər bir narahatçılıq isə dövlət qulluğunda birdən-birə bir neçə pillə irəli təyinat məsələsi ilə bağlıdır. Əgər bir şəxsin istənilən vəzifə üçün kifayət qədər bilik və bacarığı varsa, eyni zamanda, yuxarıda qeyd etdiyim obyektiv

proseslərdən – imtahandan və ya müsahibədən keçirsə, heç bir məhdudiyyət onun hüquqlarını məhdudlaşdıra bilməz. Nə digər ölkələrdə, nə də beynəlxalq təcrübədə belə bir məhdudiyyət yoxdur.

Digər təklif isə dövlət qulluqçularının fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi zamanı onların vətəndaşlara təqdim etdiyi xidmətlərin keyfiyyət məsələsinin nəzərə alınması ilə bağlıdır. Lakin nəzərə alınmalıdır ki, bütün dövlət qulluqçuları vətəndaşlara xidmət göstərmir. Bəzi hallarda bəzi dövlət qulluqçularının vətəndaşlarla heç bir təması olmur. Məsələn, Maliyyə Nazirliyinin, eləcə də Milli Məclisin dövlət qulluqçusu olan bəzi əməkdaşları. Eyni zamanda, qeyd etməliyəm ki, bütün dövlət xidmətləri də elə “ASAN Xidmət” indeksi ilə qiymətləndirilir. Yəni bu cür meyarlar həmin indeksdə nəzərə alınmışdır.

Bununla yanaşı, komitəyə Ailə, qadın və uşaq məsələləri komitəsinin sədri Hicran xanım tərəfindən yazılı formada təkliflər təqdim edilibdir. Bu təkliflər konseptual xarakter daşıyır, dövlət qulluğu sisteminin təkmilləşdirilməsini hədəfləyir. Biz həmin təklifləri Dövlət İmtahan Mərkəzinə təklif etmişik və onlardan Dövlət Qulluğu Məcəlləsinin layihəsinin hazırlanması zamanı nəzərə alınmasını xahiş etmişik.

Hörmətli deputatlar, bu layihənin əsas əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, bundan əvvəl dövlət qulluqçularının fəaliyyəti yalnız onların bilik və bacarığına görə qiymətləndirilirdi. İndi isə bu cür qiymətləndirmə onlara verilən vəzifə və tapşırıqların icrasını təşkil edəcək. Bu qanun layihəsinin əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, dövlət qulluqçusunun fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi zamanı onun əlavə təhsilə və təlimə ehtiyacı olarsa, bu təmin ediləcək. Bu cür qiymətləndirmə nəticəsində mükafat ala bilər və ya

bacarığına uyğun digər analoji vəzifəyə təyin edilə bilər. İndiyə kimi dövlət qulluqçuları növbəti ixtisas dərəcəsi alarkən 1 və bəzi hallarda 2 il əlavə gözləməli olurdu. Bu boşluq aradan qaldırılır. Bu qanun layihəsinin qəbulu ilə dövlət qulluqçularına dövlət qulluğu müddətində yalnız bir dəfə olmaq şərti ilə növbədənkənar ixtisas dərəcəsi verilə bilər. Ona görə də bu qanun layihəsi dövlət qulluğu sahəsində islahatların keyfiyyətə yeni mərhələsi hesab edilə bilər. Bu qanun layihəsi dövlət qulluqçularının vəziyyətinə, həm də onların inkişafına böyük dəstək olacaq. Bununla əlaqədar olaraq qanun layihəsinin lehinə səs verməyə çağırıram. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Kamal müəllim. Hörmətli həmkarlar, ikinci oxunuş olduğuna görə biz qanun layihəsini əvvəlcə əsas kimi qəbul etməliyik. Xahiş edirəm, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.18 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	73
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi əsas kimi qəbul edildi. İndi isə müzakirələrə keçirik. Mən 2 nəfərin adını görürəm. Kamilə Əliyeva. Kamilə xanım, buyurun.

K.Əliyeva. Təşəkkür edirəm, Sahibə xanım. Çox hörmətli Sədr, hörmətli deputatlar, mən də bu qanun layi-

həsinə səs verəcəyəm. Sadəcə, bir təkliflə çıxış etmək istərdim. Bizə təqdim olunmuş qanunun 17.4-1-ci maddəsində dövlət qulluqçusuna bu qanunun 17.3-cü maddəsinin birinci hissəsində və 17.4-cü maddəsində müəyyən edilmiş tələblər nəzərə alınmadan daha yüksək ixtisas dərəcəsi verilə biləcəyi nəzərdə tutulur. Mən təklif edərdim ki, 17.4-1.1-ci maddədə qeyd edilən şərtlərin Vətən uğrunda müharibədə iştirak etmiş dövlət qulluqçularına da şamil edilməsi nəzərə alınsın.

Fürsətdən istifadə edərək, dövlət qulluğuna qəbulla bağlı bəzi nazirliklərdə olan anlaşılmazlıqlar barədə fikrimi bildirmək istərdim. Belə ki, vətəndaş nazirlik tərəfindən vakant iş yerinə imtahan verib tələb olunan keçid balını toplayır, sonra nazirlikdə təşkil olunmuş müsabiqədən də məqbul qiymət alır. Ona bildirilir ki, siz ehtiyat kadr kimi qeydə alınırınsınız. Lakin həmin vətəndaş işlə təmin olunmur. Burada da anlaşılmazlıq ondadır ki, həmin vəzifə növbəti il yenidən vakant iş yeri kimi elana çıxarılır. Xahiş edərdim ki, nazirliklər və müvafiq qurumlar bu məsələ ilə bağlı da uyğunsuzluğun aradan qaldırılması üçün tədbir görülməsini nəzərə alsınlar. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Sağ olun, Kamilə xanım. Fatma Yıldırım. Fatma xanım, buyurun.

F.Yıldırım. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri! Ümummillə liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən əsas qoyulan dövlət qulluğu siyasəti bu gün cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilməkdədir. Bu siyasətin əsas qayəsini ölkəmizdə məsuliyyətli və demokratik idarəçiliyin yaradılması, dövlət orqanlarının fəaliyyətində çevikliyin və şəffaflığın gücləndirilməsi, vətəndaşların ehtiyaclarının daha dolğun təmin edilməsi, habelə dövlət orqanlarının üzərinə düşən

funksiyaları səmərəli şəkildə yerinə yetirilməsinə xidmət edən təcrübəli və peşəkar dövlət qulluqçusu korpusunun formalaşması təşkil edir. Dövlət qulluqçuları dövlətin təmsilçisi olmaqla xalqa xidmət edir. Ona görə də dövlət qulluqçularının seçimi nümunəvi olmalıdır. İlk öncə bu məqsədlə dövlət qulluğuna qəbul sistemində yenidən baxılmalıdır, təkmilləşdirilməlidir, sadələşdirilməlidir. Belə ki, son illərin statistikasına baxdıqda məlum olur ki, əsasən də mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarında müsabiqəyə çıxarılmış vəzifələrin çoxu vakant olaraq qalır. Bu gün biz qalib ölkənin vətəndaşlarıyıq. Bu sevinci və xoşbəxtliyi bizə yaşatdıqları üçün Ali Baş Komandana və müzəffər ordumuza təşəkkür edirik. Bizim qarşımızda məqsədlər var. Biz artıq Qarabağı dirçəltməliyik. Bu torpaqlarda yenidənqurma işləri aparılacaqdır.

Bildiyiniz kimi, dövlət qulluğunda çalışmaq istəyən potensialı, vətəni, dövlətini sevən çox gənclərimiz var. Bu baxımdan, hesab edirəm ki, dövlət qulluğuna qəbulda istifadə olunan test imtahanlarının strukturuna yenidən baxılması məqsədəuyğundur. Eyni zamanda, müsabiqədə müvəffəqiyyət əldə etmiş namizədlərin son mərhələ olaraq işlə təmin olunma prosesi insan faktoru ilə bağlıdır. Bu prosesdə dövlət qurumlarının rəhbərinin üzərinə böyük məsuliyyət düşür. Hesab edirəm ki, düşüncələrimiz, yanaşma tərzimiz ilk öncə dəyişməli, dövlət idarəçiliyinə yeni təfəkkürlə yanaşmalıyıq. Biz bundan sonra dövlətimizin daha sürətli inkişafını istəyiriksə, bu amillərə xüsusi diqqət yetirməliyik. Bu məqsədlərə çatmaq üçün dövlət qulluğu sisteminin təkmilləşdirilməsi məqsədi ilə hazırlanmış layihəni məqbul hesab edirəm.

Bir sıra məsələlərə dair qeydlərimi diqqətə çatdırmaq istəyirəm. Hesab edirəm ki, dövlət qulluğunda rəqabətlik

təmin edilməlidir. İş prosesində daha yaxşı qabiliyyət göstərən işçilər qiymətləndirilməli və səmərəli həvəsləndirmə sistemi yaradılmalıdır. Dövlət qulluqçularının irəli çəkilməsi onların peşəkarlığına və xidməti vəzifələrinə münasibəti nəzərə alınmaqla həyata keçirilməlidir. Bu baxımdan təqdim edilən qanun layihəsinin xidməti fəaliyyətinin qiymətləndirilməsinin bir alət olaraq müstəsna əhəmiyyəti var və bu sistem bütün qabaqcıl ölkələrdə də bu gün tətbiq olunmaqdadır. Dövlət qulluqçularının qiymətləndirilmə sisteminin səmərəliliyi həmin qaydaları tətbiq edən bilavasitə rəhbərlərin və dövlət orqanlarının, insan resurslarının idarə edilməsi bölmələrinin peşəkarlığından da çox asılıdır. Dövlət orqanlarında kadrların idarə edilməsinə yanaşma dəyişməli, dövrün tələblərinə və çağırışlarına uyğun olan fəaliyyət həyata keçirilməlidir. Kadrların peşəkarlığının artırılmasına, səmərəli rotasiyaya, layiqli kadrların karyerada yüksəlişinə və dövlət qulluqçularının həvəsləndirilməsinə xüsusi diqqət ayrılmalıdır.

Layihədə dövlət qulluqçularına ixtisas dərəcəsinin verilməsi ilə bağlı da yeni dəyişikliklər nəzərdə tutulmuşdur. Xüsusi və hərbi rütbələrin ixtisas dərəcələrinə uyğunlaşdırılması bu sahədə olan boşluğu aradan qaldırır və həmin rütbələrə malik olan şəxslərin dövlət qulluğuna qəbuluna imkan yaradır.

Eyni zamanda, layihədə xidməti fəaliyyətin qiymətləndirilməsi nəticəsində vaxtından əvvəl ixtisas dərəcəsinin verilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Hesab edirəm ki, bu, qabiliyyət göstərən dövlət qulluqçularının həvəsləndirilməsi baxımından çox əhəmiyyətlidir.

Bir məsələni də qeyd edirəm ki, dövlət qulluğuna dair qanunvericiliyin icra vəziyyəti daim öyrənilməlidir, pozuntu halları aradan qaldırılmalıdır, xüsusilə qəbul etdi-

yimiz qanunların icrasına nəzarət mexanizmləri yaradılmalıdır. Yəni elə etməliyik ki, qəbul etdiyimiz qanunlar mükəmməl şəkildə icra olunsun. Bu, həmin qanunvericiliyin səmərəli həyata keçirilməsini təmin edəcəkdir. Bu baxımdan, dövlət qulluğuna dair qanunvericiliyin dövlət orqanı tərəfindən icra vəziyyəti daim öyrənilməli, pozuntu halları müəyyən edilməli və həmin pozuntu hallarının aradan qaldırılması ilə bağlı tədbirlər görülməlidir. Bu istiqamət üzrə də müvafiq təkmilləşdirməyə və tənzimləmələrə ehtiyac vardır. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Fatma xanım. Siz, deyəsən, birinci oxunuşda iclasda olmamısınız. Sizin bugünkü çıxışınız, əslində, birinci oxunuşa aiddir.

Daha çıxış etmək istəyən yoxdur. Biz layihəyə maddələr üzrə münasibət bildirməliyik. Burada 5 maddə var və mən sizin razılığınızla onların üçün bir, ikisini də bir səsə qoyacağam. Beləliklə, hörmətli həmkarlar, qanun layihəsinin 1-ci, 2-ci və 3-cü maddələrinə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.26 dəq.)
Lehinə	76
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	76
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, sizdə necədir?

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, bu maddələr qəbul edildi. İndi isə xahiş edirəm, 4-cü və 5-ci maddələrə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.27 dəq.)
Lehinə	73
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	74
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Məlumat verin, Şakir müəllim.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

İndi isə hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qanun layihəsinə ikinci oxunuşda bütövlükdə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.27 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi. İndi isə biz qanun layihəsinə bütövlükdə münasibət bildirək.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.28 dəq.)
Lehinə	75
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	75
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qanun layihəsi ikinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, gündəliyin son üç məsələsinə keçirik. Bu məsələlər birinci oxunuşda olan qanun layihələridir. Qeyd edirəm ki, 11-ci və 12-ci məsələlər mahiyyətə bir-birinə bağlıdır və cənab Prezidentin bir məktubu ilə Milli Məclisə daxil olub. Beləliklə, gündəliyin 11-ci məsələsi “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün mən Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin sədri Sadiq Qurbanova söz verirəm. Sadiq müəllim, buyurun.

S.Qurbanov, *Milli Məclisin Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin sədri.*

Təşəkkür edirəm. Dəyərli Sahibə xanım, hörmətli millət vəkilləri, Milli Məclisin birinci oxunuşda müzakirəyə çıxarılan “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında irəli sürülmüşdür. Qeyd etməliyəm ki, son dövrlər Azərbaycan hökuməti ətraf mühitin mühafizəsi, təbii sərvətlərdən səmərəli istifadə məsələsini, bu sahədə hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsini, onun beynəlxalq hüquqa cavab verəcək yüksək səviyyəyə qaldırılmasını diqqət mərkəzində saxlayır və ardıcıl tədbirlər görür. İki il öncə, 2018-ci ildə “Azərbaycan Respublikasında bərk məişət tullantılarının idarə edilməsinin təkmilləşdirilməsinə dair 2018–2022-ci illər üçün Milli Strategiya” təsdiqlənmişdir. Ötən ilin əvvəlində isə cənab Prezidentimiz tərəfindən “Azərbaycan Respubli-

kasında plastik qablaşdırma tullantılarının ətraf mühitə mənfi təsirinin azaldılmasına dair 2019–2020-ci illər üçün Tədbirlər Planı” qəbul edilmişdir. Bu planda nəzərdə tutulan tədbirlərdən biri də sözügedən sahə ilə, qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi ilə bağlıdır. Müzakirəyə çıxarılan qanun layihəsi Tədbirlər Planında nəzərdə tutulan müvafiq bəndin icrasının təmin olunmasına yönəlmişdir.

Hörmətli millət vəkili, qanunun qəbulunun vacibliyi ilə bağlı bir neçə kəlmə söz demək istəyirəm. Bu gün plastik qablaşdırma tullantıları ətraf mühitə mənfi təsir edən əsas çirkləndiricilərdəndir. Aparılmış təhlillər göstərir ki, son 60 il ərzində bərk məişət tullantılarının tərkibində plastik tullantıların həcmi 1 faizdən 12 faizə qədər yüksəlmişdir. Məsələnin ciddiliyi həm də ondadır ki, plastik tullantılar təbiətdə 100 illər ərzində parçalanmır, həcmi isə ilbəl artır. Dünya üzrə 1950-ci ildə cəmi 1,5 milyon ton həcmində plastik məhsul istehsal olunmuşdursa, 2019-cu ildə bu rəqəm 500 milyon tonu keçmişdir. Statistik rəsmi məlumatlara əsasən 2017-ci ildə Azərbaycanda ərazisində istehsal olunan plastik qablaşdırma məhsullarının həcmi 2010-cu illə müqayisədə, yəni son 7 ilin statistikasını deyirik, 2,5 dəfə artmışdır. Bununla yanaşı, həmin dövr ərzində ölkəyə daxil olan plastik qablaşdırıcı məhsulların 5 dəfə artıq artımla göstəriciləri vardır.

İcra olunan müxtəlif layihələr çərçivəsində aparılan qiymətləndirilmələrə görə, ölkədə hər il adambaşına təqribən 24 kiloqram plastik tullantı yaranır ki, bu da böyük bir rəqəmdir. Bu gün Avropa İttifaqı ölkələri, digər inkişaf etmiş ölkələr plastik qablaşdırma tullantılarının əmələ gəlməsinin qarşısının alınması üçün müvafiq qadağalar, məhdudyyətlər tətbiq edir, qanunvericiliklərini təkmilləşdirir, bu cür tullantıların təkrar istifadə sistemlərini yaradır.

Ölkəmizdə də bu istiqamətdə müvafiq diqqətçəkən fəaliyyətlər həyata keçirilir. Məlum olduğu kimi, son illər paytaxt ərazisində illik layihə gücü 500 min ton olan 4-cü nəsil Balaxanı zibilyandırma müəssisəsi, illik layihə gücü 200 min ton olan Balaxanı Bərk Məişət Tullantılarının Çeşidlənməsi Zavodu və eyni zamanda, tullantıların təkrar istifadəsini və emalını nəzərdə tutan Balaxanı Sənaye Parkı da yaradılmışdır.

Müzakirəyə çıxarılan qanun layihəsində müvafiq qanunun 46-cı maddəsinin adından və birinci hissəsindən “fiziki” sözünün çıxarılması təklif olunur. Bununla bu müddəanın əhatə dairəsi genişlənir.

Yalnız zərərli fiziki təsir deyil, bütövlükdə, zərərli təsir yavaşması tətbiq olunur ki, bununla da həmin maddəyə yeni bir abzas əlavə olunur:

“Qalınlığı 15 mikrona qədər olan polietilen torbaların, habelə birdəfəlik istifadə üçün nəzərdə tutulan plastik qablaşdırıcı çubuq, çəngəl, bıçaq, boşqab və stəkanların sahibkarlar tərəfindən idxalı, istehsalı, həmçinin ticarəti ictimai iaşə və digər xidmət obyektlərində istehlakçıya satılması və ya verilməsi qadağandır”.

Bu abzas 46-cı maddənin üçüncü abzası kimi daxil edilir. Bunun da səbəbini izah etmək istəyirəm. Məsələn, 15 mikrona qədər olan polietilen torbalar və birdəfəlik istifadə üçün nəzərdə tutulan plastik qablar təkrar emala yaramır və təkrar istehsala çatmır. Eyni zamanda, bu torbalar çox yüngül çəkili olduğundan su hövzələrinə, kanalizasiya borularına ilişir, bundan əlavə, onlar torpaq qatında çürümədən qalır, uzun illərdən sonra mikrohissəciklərə parçalanır, bitkilərə, kənd təsərrüfatı məhsullarına, dolayısı ilə insan orqanizminə zərər vurur. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, plastik qablarda saxlanılan qidalar

zəhərli maddələrə qarışaraq orqanizmə ötürülür və bununla da insan orqanizminə ciddi zərər vurur. Bu qabların davamlı istifadəsi ciddi fəsadlara gətirib çıxarır. Nəticədə insanlarda bir çox xəstəliklər, o cümlədən də xərçəng xəstəliyinə tutulma ehtimalı çoxalır.

Qanunda müddəaların qüvvəyə minməsi ilə bağlı fərqli müddətlər də müəyyən edilir. Bu qanunun qüvvəyə minməsi nəticəsində ölkədə polietilen və plastik məhsulların, əşyaların hüquqi tənzimlənməsi daha da təkmilləşəcək, ətraf mühiti çirkləndirən plastik qablardan imtina olunması, praktiki nəticələrin əldə olunmasına şərait yaranacaqdır.

Hörmətli millət vəkilləri, qanuna təklif olunan dəyişikliklər ölkənin ətraf mühit sahəsində qanunvericiliyin, beynəlxalq hüququn müasir çağırışlarına, Azərbaycanın bu sahə ilə bağlı qoşulduğu konvensiyaların tələbinə uyğunlaşdırılmasına xidmət edir. Qanun layihəsi Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin 2020-ci il 17 noyabr tarixində keçirilən iclasında baxılaraq Milli Məclisin müzakirəsinə tövsiyə olunmuşdur. Sizi layihəyə səsverməyə çağırıram. Diqqətinizə görə çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun, Sadiq müəllim. Yazılanlar var. Ona görə də mən söz verməyə məcburam. Razi Nurullayev. Sualınız var, Razi müəllim?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Xahiş edirəm, bir dəqiqəyə qədər. Buyurun.

R.Nurullayev. Hörmətli Sahibə xanım, hörmətli deputatlar, çox vacib bir qanundur. Amma burada 15 mikron yazılıb. Mən onu internetdə axtarışa verdim və 0,001 millimetr oldu. Mən bunu bilən dostlarımızdan soruşmaq istəyirəm ki, nələr qadağan olunacaq? Yəni bax, burada bizim istifadə etdiyimiz bir stəkan var. Bu millimetr nəyi

hesablayır? 15 mikron nə deməkdir? Bunun izahı olsa idi, çox yaxşı olardı. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Sadiq müəllim, indi cavab vermək istəyirsiniz?

Yerdən. (*Eşidilmir.*)

Sədrlik edən. Çünki sual bir dənədir, o birilər çıxışlardır. Buyurun, ancaq tez edin, xahiş edirəm.

S.Qurbanov. Çox sağ olun. Hörmətli Razi müəllim, bununla bağlı biz də əlaqə saxladıq. Bu kimi sualların olacağına düşünürdük. Deməli, mikron ölçü vahididir. Bəli, o qalınlığına görədir. Bu gün bu, daha çox marketlərdəki o qablaşdırmalarda var, “pinqvin” deyirik. Bu qanun layihəsinə, yəqin, Əli müəllimin komitəsində baxılıb. Orada ikinci hissə var. Həmin o plastik qabların istehsalına bu gün deyil, iyul ayının 1-dən qadağa qoyulur. Bu gün isə daha yüngül, 15 mikrona qədər olan polietilen sellofan torbaların sıradan çıxarılması nəzərdə tutulur. Bu da artıq yeni standartlar əmələ gətirəcək. Həmin standartlarda istifadə olunan torbalar yeniləri ilə əvəz olunacaq. Məsələn, parça torbalar, daha ekoloji torbalar olacaq. Bu gün dünya praktikasında bu var. Kimyəvi qatqısı olan, lakin çürüyə bilən torbalardan istifadə olunacaq.

Sizin dediyiniz kimi, onun ölçülmə qaydası ilə bağlı müvafiq dövlət qurumu, standartlaşdırma komitəsi var. Həmin bu sahə ilə məşğul olan adamlar, biznes sahibləri oradan icazə alacaqlar və sellofanların üstündə o göstəricilər, yəqin, mümkün olacaq.

Sədrlik edən. Sağ olun. Hicran Hüseynova. Hicran xanım, buyurun.

H.Hüseynova. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli həmkarlar, hörmətli media nümayəndələri! Hörmətli Sadiq müəllim öz çıxışında ətraf mühitə olan zərbələrdən çox ətraflı

danışdı. Əfsuslar olsun ki, plastik qablar, torbalar və oyuncaqlar həyatımızın ayrılmaz tərkib hissəsinə çevrilib. Lakin artıq təsdiq olunub ki, polietilenin tərkibində olan “A bisfenol” insan həyatı üçün çox böyük təhlükə daşıyır. Bu maddə orqanizmdə astma, xərçəng şişlərinin inkişafında, ürək-damar və endokrin sistemin işinin pozuntularında, hətta ikinci tip şəkər xəstəliyinin inkişafı üçün katalizator rolunu oynayır. Xüsusilə də plastik oyuncaqlar uşaqlarda allergiya, qulaq, mədə infeksiyası xəstəlikləri də yaradır. Buna görə də biz plastikdən hazırlanan məhsullardan da maksimum istifadə etməməliyik. Uşaqlarımızın, ailəmizin, yaxınlarımızın sağlamlığı, ətraf mühitin mühafizəsi üçün plastiklərdən, polietilen torbalardan, bu cür qablardakı içki və qidalardan uzaq durmalıyıq.

Azərbaycanda sellofan torbalar marketlərdə pulsuz paylanır. Bu da onlardan istifadəni daha da artırır. Ölkəmizdə bu məsələ yeni başlasa da, dünya ölkələrində polietilen torbalar və plastiklərə qarşı uzun müddətdir, mübarizə aparılır. Təəssüflə deyə bilərəm ki, aparılan mübarizələrə baxmayaraq, hələ ki, istənilən nəticə əldə olunmayıb. Bütün bunları nəzərə alaraq, Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında qanun layihəsinə təklif edilən dəyişiklikləri dəstəkləyirəm. Çox sağ olun.

Sədrlik edən. Sağ olun. Hörmətli həmkarlar, mən yadırmıza salım ki, bu, birinci oxunuşdur. Ona görə çıxışlarınızda birinci oxunuşun tələblərinə əməl etməyə çalışın. Fəzail Ağamalı. Fəzail müəllim, buyurun.

F.Ağamalı. Təşəkkür edirəm. Hörmətli xanım Sədr, hörmətli millət vəkilləri, təqdim edilmiş qanun layihəsi konseptual baxımdan qanunvericiliyə tamamilə uyğundur. Birinci oxunuşun tələblərinə tamamilə cavab verir. Qanun layihəsini təqdim edən hörmətli həmkarımız Sadiq Qur-

banov məsələ ətrafında kifayət qədər geniş məlumat verdi, izahedici fikirlərini ortaya qoydu. Bununla bağlı düşüncüm ki, əlavə fikir söyləməyə o qədər də ehtiyac yoxdur. Lakin bəlli olduğu kimi, bu cür polietiləndən hazırlanmış məhsullar təkcə iri şəhərlərimizdə deyil, kəndlərimizdə, qəsəbələrində, rayon mərkəzlərimizdə də ekoloji cəhətdən çirkliliyin yaranmasında çox böyük rol oynayır. Deyildiyi kimi, xüsusilə su-kanalizasiya sistemində problemlərin yaranmasında çox mühüm bir funksiyanı yerinə yetirir. Ona görə biz bu gün qanun layihəsini birmənalı şəkildə qəbul etməliyik.

Eyni zamanda, İnzibati Xətalər Məcəlləsində buna əməl etməyənlərin cəzalanması ilə bağlı təklif var. Bu da bizim komitədə geniş şəkildə müzakirə olundu, komitə üzvləri tərəfindən müdafiə edildi. Düşünürəm ki, qanun layihəsinin mahiyyətinə uyğun olaraq atılmış olan hüquqi addımdır.

Xarici ölkələrdə, inkişaf etmiş ölkələrdə biz ərzaq mağazalarına gedəndə müşahidə edirik ki, orada polietilən torbalardan heç bir halda istifadə olunmur. Ancaq kağız, yaxud pambıqdan, parçadan hazırlanmış olan torbalardan istifadə olunur. Hörmətli Sahibə xanım, yəqin, Sizin də yadınızda olar ki, vaxtilə biz bu məsələni burada müzakirə etdik, bunun zərərli olduğunu önə çəkdik və bununla bağlı konkret fikirlər də ortaya gəldi. Düşünürəm, bəlkə də mən unutmuşam, bununla bağlı qanun layihəsinə dəyişiklik etdik. Lakin əməl edilmir. Ona görə hörmətli Əli müəllimə buradan müraciət edirəm ki, İnzibati Xətalər Məcəlləsinə bununla bağlı biz xüsusi bir maddə əlavə edək, qanunvericilikdə zərərli məhsulların istehsalı ilə və istifadəsi ilə bağlı qadağalar İnzibati Xətalər Məcəlləsinin tələblərinə uyğun olaraq öz həllini tapa bilsin. Bunu etsək, bununla həm ekoloji təmizliyin təmin edilməsində ciddi addımlar

atılmış olar, həm də insanlarımızın sağlamlığına əhəmiyyətli töhfələr verərik. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Fəzail müəllim. Əli Məsimli. Buyurun, Əli müəllim.

Ə.Məsimli. Çox sağ olun, hörmətli Sədr. Bu məsələnin aktuallığını nəzərə alaraq, həm beynəlxalq kontekstdə, həm də Azərbaycan kontekstində bir neçə cümlə demək istərdim. Bu məsələ o qədər aktuallaşıb ki, dünyanın 50-dən çox ölkəsində bir növ, elə bil, hərəkət başlayıb, həmin plastik məmulatların sıradan çıxarılması istiqamətində sistemli işlər aparılır. Azərbaycanda da bu işlərin başlanmasını alqışlamaq lazımdır.

Dünyanın ən inkişaf etmiş ölkəsində əgər həmin məmulatların yalnız 1 faizi geri qayıdırsa, bunun yenidən emalı mümkün deyilsə, deməli, bizim zavodlarda da mümkün deyil. Ona görə ekologiyanın çirklənməsi və sair istiqamətdə problemlər yaranacaq. Nəzərə alsaq ki, bunlar 800 ilə çürümürlər, deməli, min illər ərzində problem yaradacaq. Ona görə də hesab edirik ki, Azərbaycanda da bu işin geniş planda həyata keçirilməsi, eyni zamanda, bu işə kompleks yanaşılması çox vacibdir. Bu nöqtəyi-nəzərdən mən bu layihəni alqışlayıram, vacib hesab edirəm.

Eyni zamanda, qeyd etmək istəyirəm ki, əgər biz plastik materialları aradan qaldırısaq, bunun birinci alternativlərinin yaradılması istiqamətində işlər sürətlə gedər. Bilirsiniz ki, postsovet dövründə kağız torbalar heç də bu torbalardan pis deyildi, ekoloji cəhətdən də təmiz idi. Ondan sonra parça torbalardan, ya da, hamının yadındadır, həsirdən istifadə olunurdu. Eyni zamanda, mən deyərdim ki, qarğıdalı unu, şəkər çuğunduru, nişasta və sair vasitələrlə stəkanların istehsalını nəzərdə tuturam. Bu nə qədər yeni sahələrin yaradılmasına imkan yaradacaq. Mən hesab edi-

rəm ki, həmin sahələrin tədricən inkişaf etdirilməsi ilə bu plastiklərin aradan qaldırılmasına gətirib çıxaracaq. Burada birinci, müddətin qoyulmasını vacib hesab edirəm. Burada müddətlik qoyulub ki, beynəlxalq praktikada nəzərdən qaçan məqam bizim nəzərimizdən kənar qalmasıdır. Qanun qəbul olunur, amma işləmir. Burada müddətlik qoyulduğuna görə zaman alacaq, qanunun işləmə mexanizmi də hazırlanacaq və həyata keçiriləcək.

İkincisi, burada iqtisadi üsullarla inzibati üsulların vəhdət təşkil etməsi vacibdir. Üçüncüsü, hesab edirəm, burada izahat və təbliğat işlərinə geniş yer vermək lazımdır, çünki bu asandır. İnsanlar başa düşsün ki, xüsusilə Azərbaycanda çörəyin həmin torbalara qoyulması, uzun müddət saxlanması xüsusilə uşaq orqanizmi üçün böyük problemlər yaradır. Ona görə bunun mətbuat vasitəsi ilə də təbliğatının aparılması işin xeyrinə olar. Səs verəcəyik. Arzu edirəm ki, bunun mexanizmi tezliklə hazırlansın, sadaladığımız alternativ istiqamətlərdə də yeni istehsal sahələrimiz yaransın. Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim. Mən Sizinlə tamamilə razıyam. Xüsusilə nəzərə almaq lazımdır ki, alternativ istiqamətlər cənab Prezidentin Sadiq müəllimin dediyi o sərəncamında maddələrdən birində öz əksini tapıb. Əli müəllim, buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli Sahibə xanım. Mən söz aldım, çünki hörmətli millət vəkillərinin qaldırdıqları bir sıra məsələlər artıq mənim növbəti məruzəmin predmetidir. Ona görə təklif edirəm ki, bu layihəni səsə qoyaq. İnzibati məsələlər isə növbəti məruzədə öz əksini tapacaq. Xahiş edirəm, layihə səsə qoyulsun.

Sədrlik edən. Etirazınız yoxdursa, səsə qoyaq. Çıxışa yazılan bizim hörmətli həmkarlarımız çıxışlarını yazılı

surətdə katibliyə verə bilərlər. Beləliklə, hörmətli həmkarlar, çıxışlar başa çatır və mən məsələni səsə qoyuram. Buyurun.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.48 dəq.)
Lehinə	67
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	2
İştirak edir	69
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi. Hörmətli həmkarlar, 12-ci məsələ Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətalər Məcəlləsində dəyişiklik edilməsi haqqında qanun layihəsidir. Qanun layihəsini təqdim etmək üçün mən, Əli müəllim, Sizə söz verirəm. Buyurun.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, hörmətli Sədr. Hörmətli millət vəkilləri, 11-ci məsələ ilə bağlı müzakirələrdə həm Fəzail müəllim, həm də Əli müəllim haqlı olaraq söylədilər ki, bu məsələnin icrası ilə bağlı, əlbəttə ki, inzibati tədbirlər də paralel görülməlidir. Məhz bu məsələnin də həlli məqsədi ilə cənab Prezident tərəfindən İnzibati Xətalər Məcəlləsinin 275-ci maddəsinə, yəni “Ekoloji təhlükəsizlik haqqında qanunvericiliyin pozulması” maddəsinə əlavə təklif olunub. Ətraf mühitin zərərli təsirlərdən mühafizəsi ilə bağlı artıq səs verdiyimiz qanunun müddəaları İnzibati Xətalər Məcəlləsində də öz əksini tapacaq. Söhbət qalınlığı 15 mikrona qədər olan polietilen torba-

larla bağlı qadağalardan gedir.

Qeyd etməliyəm ki, həm vəzifəli, həm də hüquqi şəxslər üçün cərimələr nəzərdə tutulub. Təbii ki, burada fiziki şəxslər, yəni vətəndaşlar bu qanunun predmeti ola bilməz. Ancaq vəzifəli və hüquqi şəxslərdir. Cərimələr də kifayət qədər ciddidir, 1000 manatdan 5000 manata qədərdir. Əminəm ki, hörmətli həmkarların dediyi kimi, hər iki layihə paralel tətbiqini tapsa, həm iqtisadi, həm də inzibati tədbirlər paralel görülsə, biz istədiyimiz nəticəni əldə edərik. Səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim. Sadiq müəllim, bu qanun layihəsinə sizin komitənizdə də baxılıb. Əlavəniz var?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Hörmətli həmkarlar, çıxış eləmək istəyənlər yoxdur. Mən qanun layihəsini səsə qoyuram. Buyurun, münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.50 dəq.)
Lehinə	65
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	1
İştirak edir	66
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, sizdə vəziyyət necədir?

Ş.Şabanov. Lehinə 20 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, sonuncu məsələyə keçirik. Bu, “Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin 100 illiyi (1920–2020)” Azərbaycan Respublikasının yubiley

medalının təsis edilməsi ilə əlaqədar “Azərbaycan Respublikasının orden və medallarının təsis edilməsi haqqında” Qanunda dəyişiklik edilməsi barədə qanun layihəsidir. Məsələyə dair məlumat vermək üçün, Əli müəllim, mən yenə də Sizi narahat edəcəyəm. Buyurun, söz Sizindir.

Ə.Hüseynli. Çox sağ olun, xanım Sədr. Hörmətli həmkarlar, bu medal yubiley medalıdır. Bilirsiniz ki, bizim orden və medalların sırasında, orden və medallar haqqında qanunumuzda artıq onlarca yubiley medalı var. Təklif olunur ki, Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin 100 illik yubiley medalı təsis olunsun. Ölkəmizə, ictimaiyyətimizə məlumdur ki, ümumiyyətlə, Azərbaycan iqtisadiyyatında, xüsusən iqtisadiyyatımızın vacib hissəsi olan neft sənayesi sahəsində mütəxəssislərin formalaşdırılmasında bu universitetin xüsusi rolu olub. Bu baxımdan, əlbəttə ki, Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin 100 illik yubiley medalının təsis olunması çox təqdirəlayiq haldır. Bu medalın təsis edilməsi həm də bu sahədə Azərbaycan dövlətçiliyinin, Azərbaycan təhsilinin, Azərbaycan neft sənayesinin tarixi əhəmiyyətini vurğulayır. Hesab edirəm ki, həmkarlarımız da bu təşəbbüsü dəstəkləyəcək. Səsə qoyulmasını xahiş edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Əli müəllim. Aydın müəllim yazılıb. Çıxış eləmək istəyirsiniz?

Yerdən. *(Eşidilmir.)*

Sədrlik edən. Buyurun.

A.Mirzəzadə. Təşəkkür edirəm. Mən belə bir medalın təsis edilməsini alqışlayıram. Azərbaycan Neft və Sənaye Universiteti Azərbaycanın təhsil sistemində xüsusi yeri, xüsusi nüfuzu olan ali məktəbdir. O ali məktəbdə vaxtilə ulu öndərimiz Heydər Əliyev təhsil alıb. Bu ali məktəb Azərbaycan ictimaiyyətinə çox sayda dəyərli ziyalılar

verib. Bu gün bu universitet təkcə Azərbaycanda deyil, dünya ali təhsil sistemində tanınır. Böyük nüfuza malikdir. Belə bir medalın təsis edilməsini həmin ali məktəbə, onun təhsil sisteminə, ümumilikdə, Azərbaycanın ali təhsil sistemində verilən yüksək qiymət kimi dəyərləndirirəm. Təşəkkür edirəm.

Sədrlik edən. Çox sağ olun, Aydın müəllim. Beləliklə, hörmətli həmkarlar, xahiş edirəm, qanun layihəsinə münasibət bildirin.

Səsvermənin nəticələri	(saat 13.53 dəq.)
Lehinə	68
Əleyhinə	0
Bitərəf	0
Səs vermədi	0
İştirak edir	68
Nəticə: Yetərsay yoxdur	

Şakir müəllim, məlumat verin.

Ş.Şabanov. Lehinə 21 səs verilmişdir.

Sədrlik edən. Çox sağ olun. Beləliklə, qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edildi.

Hörmətli həmkarlar, bununla da bizim iclasımız başa çatdı. Hamıya təşəkkür edirəm. Növbəti iclas haqqında sizə məlumat veriləcək. Sağ olun.